

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวสุธิกา พิลาศรี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

คำนำ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อต้องการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ลดความยากจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน เกิดการพึ่งพาตนเอง และเพื่อต้องการทราบว่ากองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่ จึงทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า

สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ จัดทำขึ้นเพื่อต้องการ ศึกษาศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่าที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้าน กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า และแนวโน้มความสามารถในการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า สารนิพนธ์ฉบับนี้คงเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาข้อมูลข้างต้น

นางสาวสุริกา พิลาศรี

สิงหาคม 2545

นางสาวสุธิดา พิลาศรี : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

หมู่บ้านตะคลองเก่า ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์วีรพงษ์ พลนิกรกิจ

บทคัดย่อ

การประเมินครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของหมู่บ้านตะคลองเก่า ที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า และศึกษาแนวโน้มความสามารถในการบริหารการจัดการของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Samping) และการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Samping) จากประชากรในหมู่บ้านตะคลองเก่า ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 1,009 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ การสังเกตและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ ค่าการแจกแจงนับความถี่ ค่าร้อยละ และ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้หลักตรรก โดยใช้นิวคิดและรูปแบบการประเมินชีพโมเดลของสตฟเฟิลบีม ผลจากการศึกษาพบว่าศักยภาพของหมู่บ้านตะคลองเก่า ที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ปัจจัยที่มีผล คือ ความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบไปด้วย สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี มีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ มีผู้นำที่มีคุณธรรม สมาชิกมีการเรียนรู้ มีการอบรมดูงานนอกสถานที่ ผลของการศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า พบว่า มีการจัดโครงสร้างขององค์กรอย่างชัดเจน โดยการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน ซึ่งได้รับความเห็นชอบระหว่างสมาชิกในชุมชนและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน มีการร่างกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ผลจากการศึกษาแนวโน้มกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ผู้นำและคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน โดยการชี้แจงให้สมาชิกได้เข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นร่วมกัน จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของการบริหารการจัดการกองทุนที่จะประสบความสำเร็จ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา...นางสาวสุธิดา พิลาศรี
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์วีรพงษ์ พลนิกรกิจ)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ ดร. วรพงษ์ สุทธิสัย)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ นี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

- 3 ๓๐. 2545

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์วีรพงษ์ พลนิกรกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
 - อาจารย์สุรียา สมุทคุปดี, อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา ที่ให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ
 - รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้มุขดี, ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล ที่ให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
 - คุณทิพวรรณ ไพฑูรย์ เจ้าหน้าที่ ที่ให้คำแนะนำปรึกษาในการทำสารนิพนธ์
 - คุณนรี ช่างเมืองปัก พัฒนาการประจำตำบลปรุใหญ่ ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
 - คุณบุญฤทธิ์ โคมพุดชา ผู้ใหญ่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก
 - คุณสุพล โนใหม่ ประธานกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สุธิกา พิลาศรี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง-จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ	2
1.3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีดำเนินการ	2
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 ปรัชญาวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	4
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ พ.ศ.2544	6
2.3 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านฯ พ.ศ. 2544	9
2.4 การดำเนินการต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้านฯ และ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า	17
2.5 หลักการประเมินโครงการ แบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model)	23
2.6 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	26

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
2.7 เอกสารหลักอื่นๆ	27
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
3.1 วิธีการประเมินโครงการ	29
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	30
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	34
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	35
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
4.1 ผลการประเมินบริบทระดับประเทศและบริบทระดับท้องถิ่น	36
4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	46
4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	57
4.4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	59
4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	60
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุป อภิปรายผล	63
5.2 ข้อเสนอแนะ	67
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	69

สารบัญแผนภาพ

เรื่อง	หน้า
แผนภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซัพพี	26

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงพื้นที่อาณาเขตติดต่อหมู่บ้านตะคลองเก่า	40
ตารางที่ 2 แสดงประชากรวัยต่างๆ ของหมู่บ้านตะคลองเก่า	40
ตารางที่ 3 แสดงอาชีพต่างๆ ของชาวบ้านในหมู่บ้านตะคลองเก่า	42
ตารางที่ 4 แสดงครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	42
ตารางที่ 5 แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีของแต่ละครอบครัว	43
ตารางที่ 6 แสดงปฏิทินกิจกรรมการทำบุญหรืองานประเพณีต่างๆ ใน 1 ปี ของหมู่บ้านตะคลองเก่า	44
ตารางที่ 7 แสดงสมาชิกในหมู่บ้านที่ไปศึกษานอกหมู่บ้านตะคลองเก่า	45

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จากสภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่เผชิญอยู่ในปัจจุบันที่ผ่านมา ทำให้ทางรัฐบาลในยุคของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีนโยบายเร่งด่วน โดยจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหลักของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่ง ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว เพื่อลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคม เป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตประชาชน พร้อมทั้งให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและศักยภาพในการก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ประกอบกับขยายฐานทางด้านเกษตรกรรม ที่เป็นพื้นฐานหลักของคนไทย โดยให้มีการบริหารจัดการจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน เพื่อตระหนักถึงปัญหาที่แท้จริงและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาค้นพบ เกิดการพึ่งพาตนเองและกระจายรายได้สู่ชุมชนต่างๆ พร้อมทั้งเป็นการสร้างงานให้กับบัณฑิตที่จบการศึกษามาใหม่ๆ หรือบัณฑิตที่ตกค้างในแต่ละปี และเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งในด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ทางสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อเรียนรู้และหาความรู้เพิ่มเติมในหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ในการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง (นงลักษณ์ เศรษฐพิพิงษ์, 2545 : หน้า 32-33)

หมู่บ้านตะคองเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับเงินอุดหนุน 1 ล้านบาท จากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว และเพื่อต้องการทราบว่ากองทุนหมู่บ้านตะคองเก่าตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่ จึงจำเป็นต้องมีประเมินสถานการณ์ที่ผ่านมา ในการบริหารจัดการกองทุนเงินล้าน ว่ามีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางใด โดยพิจารณาจากศักยภาพของชุมชนบ้านตะคองเก่า เพื่อจะได้นำจุดอ่อนที่พบจากการประเมินนี้ไปปรับปรุงแก้ไขให้กองทุนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารจัดการกองทุนเงินล้านเป็นไปได้อย่างตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2 วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของหมู่บ้านตะคลองเก่า ที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้าน
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มความสามารถในการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านตะคลองเก่า ที่มีผลต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งเลือกใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตีฟเฟิลบีม เป็นต้นแบบทางความคิดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยประกอบไปด้วย การประเมินสถานะแวดล้อม(C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ , การประเมินปัจจัยเบื้องต้น(I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร , การประเมินกระบวนการ(P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ , การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น(P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยกำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท จึงเป็นที่มาในการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษ ที่มีความหมายดังต่อไปนี้

C	:	Context Evaluation	:	การประเมินสถานะแวดล้อม
I	:	Input Evaluation	:	การประเมินปัจจัยเบื้องต้น
P	:	Process Evaluation	:	การประเมินกระบวนการ
P	:	Product Evaluation	:	การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น

1.4 วิธีดำเนินการ

จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษารายพื้นที่ของหมู่บ้านตะคลองเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ประเมินเป็นคนในพื้นที่ จึงมีความคุ้นเคยและทราบข้อมูลของหมู่บ้านเป็นอย่างดี พร้อมทั้งยังอยู่ในความดูแลรับผิดชอบในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งนี้วิธีดำเนินการในการศึกษามีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ทำการเก็บข้อมูลจากแบบฟอร์มรายงานที่กำหนด (บร.1-บร.12) โดยใช้วิธีการสังเกตในเรื่องของสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านตะคลองเก่า วิธีการสัมภาษณ์ในเรื่องของ ความรู้

- ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบบัญชี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ผู้ประเมินได้กำหนดจุดเริ่มต้นในการเก็บข้อมูล โดยใช้การเดินเก็บข้อมูลจากบ้านหลังที่ 1 แล้วเว้นไปอีก 5 หลัง ซึ่งทำการเก็บข้อมูลตามแบบฟอร์ม (ปร.1-ปร.12) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผสมผสานกับการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ประเมินทำการเก็บข้อมูลจาก ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (ทุกคน), ผู้นำชุมชน, สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในส่วนของการบริหารจัดการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และการศึกษาเจาะลึกรายการณียของสมาชิกที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน โดยได้จากการเปิดตารางของ Morgan (ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา, 2545 : หน้า 25) จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,009 คน จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน
- 2) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมือสอง ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีอยู่ก่อนแล้วที่สำรวจจริง ทั้งข้อมูลที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยข้อมูลนี้ได้จากประสบการณ์หรือบุคคลที่มีความรู้ และข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยได้จาก กชช.2 ค , สถานีอนามัย และ จปฐ. , บทความทางหน้าหนังสือพิมพ์ ในเรื่องเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 3) นำข้อมูลที่ทำกรเก็บมารวมไว้ โดยเริ่มจากการยึดเอาคำถามและวัตถุประสงค์เป็นปัจจัยหลัก
 - 4) จัดระบบหมวดหมู่ โดยใช้โครงเรื่องที่กำหนด ตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพทั่วไป ทางด้านกายภาพ ทางด้านชีวภาพ และสังคมเศรษฐกิจ รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า เริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดตั้ง ระเบียบของกองทุน ตลอดจนการบริหารจัดการส่วนอื่นๆ ด้วย
 - 5) ทำการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำเสนอ

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 1) ทราบถึงศักยภาพของหมู่บ้านตะคลองเก่าที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการบริหารจัดการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ทราบถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า
- 3) ทราบถึงแนวโน้มความสามารถในการบริหารจัดการจัดการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า

บทที่ 2

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากเอกสารที่นำเสนอครั้งนี้ เป็นส่วนของหลักวิชาการต่างๆ ที่ได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบในการประเมิน โดยเสนอเนื้อหาสาระและเทคนิคที่ใช้ในการประเมิน ดังต่อไปนี้ ได้แก่

- 2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2.3 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2.4 การดำเนินการต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมทั้ง ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.5 หลักการประเมินโครงการ แบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model)
- 2.6 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตามที่รัฐบาลมีนโยบาย ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น ซึ่งมี พ.ศ.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีและถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งและเร่งด่วน ในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่มการแก้ไขปัญหา โดยรัฐบาลจัดสรรเงินให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน พร้อมทั้งเป็นการสร้างงานให้กับบัณฑิตที่จบการศึกษามาใหม่ๆ หรือบัณฑิตที่ตกค้างในแต่ละปี เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภายภาคหน้าอีกด้วย

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ควรจะต้องประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

3) ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ให้หมู่บ้าน/ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

2.13 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

2) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

4) เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็ง ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

โดยที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้มีอำนาจ และหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนงานในการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้การดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าว เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา มี 2 หมวดใหญ่ ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อย 3 คนแต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับตำแหน่งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของคณะกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่งแล้ว หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาล

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน

3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุน

5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน

7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

8) ออกระเบียบ คำสั่งและประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ

และของกองทุน

- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหาร

กองทุน

- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อ

เตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน

- 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ

การดำเนินงานกองทุน

- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการ

กองทุน

- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย

ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน

และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.3 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

กองทุน คือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย

ชุมชนเมือง คือ ชุมชนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครอง
ท้องถิ่นพิเศษ และชุมชนอื่นๆ

คณะกรรมการ คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการสนับสนุน คือ คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน

คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด คือ ผู้สนับสนุนและติดตามการดำเนินงานระดับ
จังหวัด

คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ คือ ผู้สนับสนุนและติดตามการดำเนินงานระดับ
อำเภอ

คณะกรรมการกองทุน คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ธนาคาร คือ ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริการจัดการกองทุน

ครัวเรือน คือ ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วย บิดา มารดา สามี ภรรยา
บุตร ญาติพี่น้องเป็นต้น อยู่รวมกัน

หัวหน้าครัวเรือน คือ ผู้มีชื่อเป็นเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้าน

ผู้แทนครอบครัว คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือน

หุ้น คือ การออมทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด

เงินฝากสัจจะ คือ เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่จะตกลงกัน
โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพจากการเป็น
สมาชิก

เงินรับฝาก คือ เงินรับฝากประเภทต่างๆ

สมาชิก คือ สมาชิกกองทุน

ข้อ 4 ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการตามระเบียบ

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรักษาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของ
ตนเอง
- 3) เกื้อกูลประ โยชน์ต่อผู้คือย โอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
- 5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น

ข้อ 6 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน
- 2) ส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม

ข้อ 7 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 1) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
- 2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- 3) เงินกู้ยืม
- 4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆที่เกิดจากกองทุน
- 5) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่ได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไข

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคารเพื่อเตรียมจัดสรรและให้ธนาคาร โอนเงินเงินจาก “บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 9 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดสรรเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน บัญชีละ 1 ล้านบาท ภายใน 30 วันหลังจากได้รับแจ้งและให้ขยายเวลาได้ไม่เกิน 15 วัน

ข้อ 10 ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมือง ให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการดังนี้

- 1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน
- 2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- 3) การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้าน
- 4) การมีระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิกมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อ 11 คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุน อันเนื่องมาจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 12 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นรองประธานคนที่สอง ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคนซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และผู้แทนจากสำนักงานเป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 13 คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดแผนการปฏิรูปการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน
- 2) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของของคณะอนุกรรมการ
- 3) นูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรมและงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของกองทุน
- 4) ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนเพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน
- 5) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุน
- 7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

ข้อ 14 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากประธานกรรมการและผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาธารณสุขจังหวัด เร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็นอนุกรรมการและพัฒนารจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 15 ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) รับขึ้นทะเบียนกองทุน
- 2) ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อม
- 3) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อม
- 4) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน
- 5) ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ
- 6) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนต่างๆ
- 7) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบ
- 8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการ
- 8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนมอบหมาย

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 16 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนไม่น้อยกว่า 9 คนแต่ไม่เกิน 15 คนประกอบด้วยกรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเอง โคนสมาชิกซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุน

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

- 1) เป็นผู้มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน
- 4) ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจน

ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

- 5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษที่ได้กระทำโดยประมาท
- 7) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ
- 8) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ
- 9) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง
- 10) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) บริหารจัดการกองทุน
- 2) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน

- 3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก
- 4) ตรวจสอบและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
- 5) พิจารณาการให้เงินกู้
- 6) ทำนิติกรรมสัญญาหรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
- 7) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกันหรือตามที่สมาชิกจำนวน

ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอและจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน

- 8) จัดทำบัญชี
- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

ข้อ 20 กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) กองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- 4) สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- 5) คณะกรรมการให้ออกเนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติ และมีลักษณะ

ต้องห้าม

ข้อ 21 ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เหนรัญญิกกองทุนและเลขานุการกองทุน

ข้อ 22 กรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ข้อ 23 กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน
- 3) เงินกู้ยืม
- 4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- 5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก

6) เงินค่าหุ้น

7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก

8) เงินและทรัพย์สินอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 24 สมาชิกกองทุน ประกอบด้วย บุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

ข้อ 25 คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหรือมีเงินฝากจะไว้ที่กองทุน

ข้อ 26 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน

ข้อ 27 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้วอาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุที่ต้องขอมติหรือความเห็นชอบ

ข้อ 28 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ 29 สมาชิกคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด คำวินิจฉัยในที่ประชุมถือเสียงข้างมาก

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 30 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 31 กรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ข้อ 32 กรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบ โดยเร็ว

ข้อ 33 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้

ข้อ 34 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน

ข้อ 35 กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้พิจารณาตามความเหมาะสมของผู้กู้แต่ละราย แต่ต้องชำระภายในไม่เกินหนึ่งปี

ข้อ 36 กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้เสีย

เบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับกำหนดไว้

ข้อ 37 กรณีที่ผู้กู้มิได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อว่าจะนำเงินไปใช้ นอกกรอบวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อม ดอกเบี้ย

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ 38 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งและแจ้งให้สมาชิกทราบ

ข้อ 39 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

ข้อ 40 การจัดสรรกำไรสุทธิเมื่อสิ้นปีทางบัญชีคณะกรรมการสามารถนำกำไรสุทธิมา จัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ข้อ 41 ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนใน หมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการชี้แจง ทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม และดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มิคุณสมบัติโดยมีอนุกรรมการสนับสนุนระดับ อำเภอเป็นผู้ให้คำแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

ข้อ 42 เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 1 ปีให้กรรมการมาจับสลากออกกึ่งหนึ่ง

ข้อ 43 คณะกรรมการต้องดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการ หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ 44 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 45 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการประเมินผล การดำเนินการตามระเบียบนี้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

2.4 การดำเนินการต่างๆ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองพร้อมทั้งระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.4.1 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

มีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีความเจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) **ส่วนที่ 1** **ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง**
 - จำนวนประชากร
 - จำนวนครัวเรือน
 - อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
 - ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
 - รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
- 2) **ส่วนที่ 2** **คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง**
 - จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
 - วันที่มีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
 - คุณสมบัติตามระเบียบคณะกรรมการหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
 - จำนวนคณะกรรมการที่มีประสบการณ์
 - รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการ ฯ
- 3) **ส่วนที่ 3** **การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง**
 - ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
 - ข้อกำหนดในระเบียบบังคับกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
 - ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
- 4) **ส่วนที่ 4** **ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง**
 - จำนวนกลุ่ม / องค์กร ชุมชนภายในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน
 - จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง ณ ปัจจุบัน

- จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามีส่วนร่วมกับการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
- การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
- การสร้างเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

5) ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารการจัดการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับ
รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- วิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง อย่างทั่วถึง
- วิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
- กิจกรรมที่ให้สมาชิกกู้ยืม
- หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
- วิธีการในการควบคุมและติดตามการให้เงินกู้
- วิธีป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
- วิธีการแก้ไขปัญหากรณีไม่ส่งใช้คืนเงินต้นและดอกเบี้ยเงินกู้
- แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
- ข้อคิดเห็นอื่นๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง
- การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

2.4.2 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน ที่จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ในข้อที่ 41 กล่าวคือ

- 1) จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จะต้องมีการครัวเรือนตามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด
- 2) การเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้านในที่ประชุม
- 3) วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุน ก่อนประกาศคณะกรรมการ หรือ หลังประกาศคณะกรรมการ และมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ดังนี้
 - 1) เป็นผู้มิชื้ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้าน การเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3) และ (4)

2.4.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ตะคลองเก่า จัดทำขึ้นเพื่อให้การบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม เอื้ออาทร และเป็นไปได้ด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ไว้ดังนี้

- 1) ระเบียบนี้เรียกว่า ระเบียบกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า
- 2) ที่ตั้งของกองทุนเลขที่ 70 หมู่ที่ 2 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
- 3) ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป
- 4) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก ให้บริการเงินกู้ยืม ส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น-รับฝากเงินสัจจะออมทรัพย์ ส่งเสริมอาชีพภายในหมู่บ้านให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ พัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข สามีค้ำและรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานในชุมชน

- 5) แหล่งที่มาของกองทุน ได้จาก เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงินกู้ยืม ดอกผลหรือผลประโยชน์จากเงินกองทุนและจากกลุ่มออมทรัพย์ ค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินฝากสัจจะและเงินรับฝากค่าหุ้น เงินสมทบจากกลุ่มหรือสมาชิก เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับ
- 6) คุณสมบัติสมาชิกต้องเป็นผู้พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 6 เดือน มีนิสัยดีงาม มีความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบกองทุน เห็นแก่ประโยชน์ของกองทุน มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 50 หุ้น ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน ประพฤติตนในหลักศาสนา ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย อายุไม่น้อยกว่า 20 ปีบริบูรณ์ ไม่ติดยาเสพติด
- 7) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก โดยยื่นคำขอสมัครที่คณะกรรมการกองทุนพร้อม สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน ค่าสมัคร 20 บาท ทางคณะกรรมการจะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากสัจจะภายใน 15 วัน
- 8) สมาชิกพ้นสภาพจากการตาย ลาออก คณะกรรมรมมีมติให้ออก ที่ประชุมใหญ่ทางสมาชิกให้ออก ขาดคุณสมบัติ นำไปใช้สิทธิวัตถุประสงค์
- 9) ค่าธรรมเนียมแรกเข้ารายละ 10 บาท ค่าหุ้นๆ ละ 10 บาท อย่างน้อย 5 หุ้น ไม่เกิน 50 หุ้น ชำระหุ้นด้วยเงินสด
- 10) เงินฝากสัจจะต้องส่งทุกเดือนๆ ละเท่าๆ กันไม่น้อยกว่า 50 บาท ทุกวันที่ 1-5 ของทุกเดือน
- 11) กรรมการกองทุนมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี ถ้าครบ 1 ปีให้กรรมการกองทุนจับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนที่กำหนด ถ้ากรรมการกองทุนหลุดพ้นจากตำแหน่งให้สรรหาภายในระยะเวลา 30 วัน
- 12) คุณสมบัติของกรรมการกองทุน คือ ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ไม่น้อยกว่า 2 ปี เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ ปฏิบัติตามหลักศาสนา ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เคยได้รับโทษจำคุก ไม่เคยถูกไล่ออกจากราชการ
- 13) คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ บริหารจัดการ ตรวจสอบ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์กองทุน เรียกประชุม แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 14) ประเภทการกู้ยืม จากกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน หรือเพิ่มรายได้ บรรเทาเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วน ไม่เกินรายละ 3,000 บาท ระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ให้ชัดเจน วงเงินกู้รายละไม่เกิน 20,000 บาท ถ้าเกินให้เรียกประชุมสมาชิกแต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท เงินกู้ทุกประเภทต้องทำสัญญา มีผู้ค้ำประกัน จำนวนสองคน ถ้ากู้พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้ส่งเป็นรายปี ถ้าฉุกเฉินไม่เกิน 90 วัน คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.50 บาทต่อเดือน ค่าปรับล่าช้าร้อยละ 0.50 บาทต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันจากคณะกรรมการ

- 15) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี แบ่งเป็น ปันผลตามหุ้นร้อยละ10, ประกันความเสี่ยงร้อยละ15, ทุนการศึกษาและช่วยเหลือผู้สูงอายุร้อยละ10, สมทบกองทุนร้อยละ10, ใช้จ่ายในกองทุนร้อยละ15, สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านร้อยละ20, อื่นๆคณะกรรมการเห็นสมควรร้อยละ5

2.4.4 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดำเนินการตามหมวด 7 โดยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ 30 สมาชิกตามข้อ 18(3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้

คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งคือ ไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ข้อ 32 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุน มีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 33 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 34 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และเปิดเผยอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

ข้อ 35 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 36 ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุเบี้ยหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 37 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้ นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสภาพสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

ซึ่งในส่วนของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ได้มีเกณฑ์ในการพิจารณาประเภทการกู้ยืมและเงินกู้ดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาอาชีพ การนำเงินที่กู้ไปส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่ให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยมีวงเงินในการให้กู้ไม่เกิน 20,000 บาท ต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด
- 2) การสร้างงาน เป็นการส่งเสริมให้มีอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อกระจายอาชีพ และเปิดกว้างให้ประกอบอาชีพที่สนใจ และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน โดยมีวงเงินไม่เกิน 20,00 บาท

3) การเพิ่มรายได้ เป็นการลงทุนเพื่อประกอบอาชีพเสริมนอกเหนือจากอาชีพที่ทำประจำ ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีเงินหมุนเวียนในชุมชน โดยการนำเงินไปลงทุนในการประกอบอาชีพต่างๆ โดยมีวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท

4) การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน ไม่เกินรายละ 3,000บาท

ซึ่งการอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการ เพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินที่ชัดเจน ประเภทที่1,2,3 จะกู้ได้ไม่เกิน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาท จะต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่กู้ได้ไม่เกิน 50,000 บาท และจะต้องมีบุคคลค้ำประกันจำนวน 2 คนหรืออาจใช้ทรัพย์สินอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควรก็ได้ โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 0.05 ต่อเดือน ถ้าผิดสัญญาต้องเสียดอกเบี้ยปรับร้อยละ 0.05 บาทต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

2.5 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

2.5.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล” ในหนังสือ รวมบทความทางการประเมินโครงการ (อ้างในสมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544 : 221-234) ดังต่อไปนี้

1) การประเมินบริบท เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ประเมินในด้านต่าง ๆ คือ ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ , ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ , การที่ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินต่อไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เงินทุน เวลา อาคารสถานที่ เป็นต้น โดยประเมินอัตรากำลัง เวลา งบประมาณ วิธีการ ภายในโครงการเท่านั้น รูปแบบคำถาม เช่น แผนงานที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร เป็นต้น

3) การประเมินกระบวนการ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ , เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน , เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่างคือ

1. การจัดทำนักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินโครงการและบุคลากรในโครงการ
4. การปรับปรุงโครงสร้างการประเมินอยู่เป็นนิจ

การทำตามกระบวนการ จำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับโดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไร โครงการนั้นจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

- 4) การประเมินการผลิต เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้นแต่ยังมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

จากการที่ D.L. Stufflebeam และคนอื่นๆ (PDK, 1977, P. 261-265)

ได้เสนอแนะจำลอง CIPP (Context-Input-Process-Product Model) เพื่อการประเมินผลโครงการ จากแนวความคิดกว้างๆ ดังต่อไปนี้ โดยอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ คือ

- 1) ขั้นตอนของการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
- 2) ขั้นตอนของการรวบรวมสารสนเทศที่ต้องการ
- 3) ขั้นตอนของการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ข้อควรคำนึงถึงในการใช้รูปแบบการประเมิน คือ วัตถุประสงค์ของการประเมิน, ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน, รูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกัน ในด้านเนื้อหาควรใช้ขั้นตอนของการติดตามผล, การตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์ ออกแบบ เลือกและปฏิบัติ จะต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมินอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินและผู้ตัดสินใจ, ควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่มีความตรงภายใน ความตรงภายนอก ความเที่ยง และมีความเป็นปรนัย, ต้องใช้กับโครงการที่เป็นระบบ โดยศัพท์เฟิลบีมได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นการบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มา ซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่” ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้ง การประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ โดยแบบจำลองซิฟฟ์จะประเมินในด้าน

ต่างๆ ดังนี้ คือ 1. การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมิน โดยทั่วไป ให้ได้มาซึ่งเหตุผล ช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย มีวิธีการประเมินสถานะแวดล้อม 2 วิธี คือ Contingency Mode เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ และ Congruence Mode เป็นการประเมิน โดยการเปรียบเทียบ ระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ 2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น 3. การประเมินกระบวนการ เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ รวบรวม สารนิเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน รายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีหัวใจสำคัญสำคัญคือ การจัดหาทรัพยากรประเมินกระบวนการเพิ่มเติมเวลา เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยาย กระบวนการ การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการและบุคลากรในโครงการ การปรับปรุงโครงสร้างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน 4. การประเมินผลผลิต มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัด และแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย การนำเอาแบบจำลองชีพโมเดลไปใช้ประเมิน ได้ในโครงการ คือ การจัดหาโครงการ โดยทำการศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ , ศึกษาโครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ , ศึกษาโครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

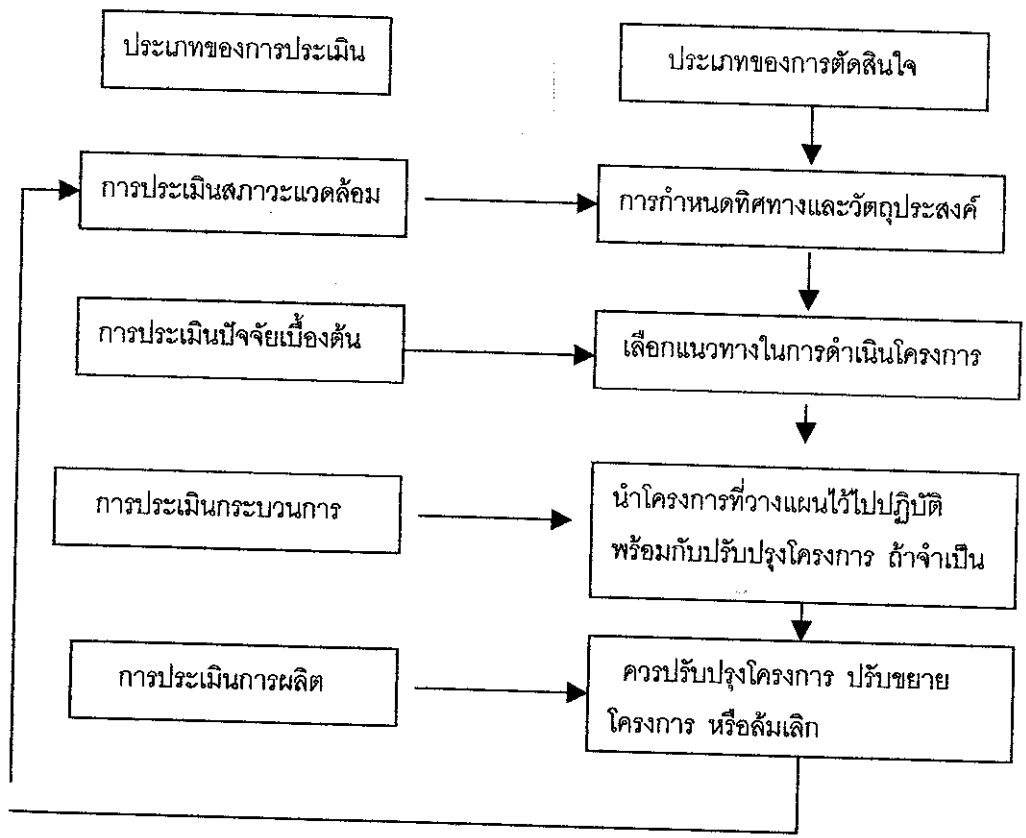
2.5.2 รูปแบบการประเมินชีพโมเดล (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบัน ราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ชุควิชาการ ประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : หน้า 89-91)

ศัพท์เพิ่มเติม กล่าวว่ “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ โดยเก็บรวบรวม นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อเป็นการเลือกในการตัดสินใจ โดยกำหนดประเด็นออกเป็น 4 ประเภท ในรูปแบบการประเมินชีพโมเดล (CIPP) คือ การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ, การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร, การประเมินกระบวนการ ประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง, การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น ประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ พิจารณาในการขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ และยังเสนอประเภทของการตัดสินใจให้สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน คือ การตัดสินใจเพื่อการวางแผนเป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม ในการกำหนดจุดประสงค์, การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงการของโครงการ เป็นการตัดสินใจใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นในการกำหนด

โครงสร้างของแผนงาน, การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจใช้ข้อมูลการประเมินกระบวนการ พิจารณาควคมให้เป็นไปตามแผน, การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น พิจารณาการยุติหรือปรับขยายโครงการ ซึ่งสต๊อฟเฟิลบีมได้นำเสนอความสัมพันธ์ ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ ในส่วนของสารนิพนธ์ใช้กรอบแนวความคิดทฤษฎีการประเมินในรูปแบบของการประเมินแบบ ซิฟท์โมเดล ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิฟท์ (สมหวัง พิริยานุวัฒน์)

2.6 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน หลังจากที่ได้รับคำสั่งสรรหาเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือ ชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยทางสำนักงาน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้การสนับสนุน โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตในการศึกษาหลักสูตร การจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้ โดยมีเนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับ การบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด และการเรียนรู้ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้ สร้างรายได้และโอกาสให้กับบัณฑิตว่างงาน สร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาบัณฑิต และเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลหมู่บ้านที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยผลสำเร็จของโครงการวัดได้จาก จำนวนเงินกองทุนหนึ่งล้านบาทยังคงอยู่ บัณฑิตมีรายได้ บัณฑิตจบการศึกษาศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ และจำนวนการรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

2.7 เอกสารหลักอื่นๆ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการนำเสนอข้อมูลจากแหล่งต่างๆ นอกเหนือจากเนื้อหาสาระที่มีอยู่ มีรายละเอียดดังนี้

สุจินต์ สิมารักษ์ และ สุกสิณี สุภธีระ คู่มือการประเมินสถานะชนบทอย่างเร่งด่วน, 2530 ได้กล่าวว่า

การประเมินสถานะชนบทอย่างเร่งด่วน เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับกรณีที่จะทราบภาพรวมของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งที่สนใจ ทั้งนี้เพราะการสำรวจชนบทแบบมาตรฐานที่มีแบบสอบถามจำนวนมาก และมีคำถามมากต้องใช้เวลาานาน ข้อมูลอาจจะลำสมัยได้ แต่วิธีการใหม่จะไม่มีแบบสอบถาม หากต้องการจะทราบข้อมูลละเอียดลึกซึ้ง วิธีการนี้อาจหาไม่ได้เพราะใช้เวลาศึกษาในระยะสั้น ดังนั้นจะต้องใช้การสำรวจแบบมาตรฐานที่ใช้กันอยู่ทั่วไป คือ วิธีการศึกษาของนักมนุษยวิทยา

ภาวิณีย์ เจริญยิ่ง หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันศุกร์ที่ 4 มกราคม 2545, หน้า 18-22 กล่าวว่า

ความเข้มแข็งของชุมชน คือ “ชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรักความสามัคคี จงรักภักดีชุมชน ทุกคนใฝ่เรียนรู้มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความคิดพลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งตนเองในทุกด้าน

รู้จักวางแผนจัดการทรัพยากร แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุข และมีคุณธรรมนำชีวิต”

เครือข่าย หมายถึง กลุ่มคนที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับทำกิจกรรมด้วยกันด้วยความสมัครใจ มีลักษณะเท่าเทียมกัน

เครือข่ายชุมชน หมายถึง กลุ่มหรือองค์กรประชาชนหรือคณะบุคคลของหมู่บ้านหรือชุมชนหลายแห่ง ที่รวมตัวกันโดยความสมัครใจ และร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเสริมเข้มแข็งของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง และท้องถิ่นโดยความสมัครใจ เช่น ประชาคมระดับตำบล กลุ่มลี้จจะออมทรัพย์ ฯลฯ

ประชาคม หมายถึง การรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชนเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เช่น การแก้ไขปัญหของชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชน ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ด้วยกัน มีความรัก ความเอื้ออาทร ด้วยความรู้สึกลำบากในความเป็นเจ้าของชุมชน

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการ ความจำเป็นในปัจจุบัน และหรือความจำเป็นในอนาคตได้ด้วย นอกจากนี้จะต้องครอบคลุมมาตรการ การรักษามรดกทางทรัพยากรปกป้องสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชนการพัฒนาที่ทำให้ประชากรมีคุณภาพที่ดีขึ้นอย่างแท้จริง ภายในระบบนิเวศวิทยา ที่สามารถจะดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้ต้องควบคู่ไปกับ ระบบเศรษฐกิจแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่มุ่งรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติด้วยการปรับตัวยกระดับความรู้ ปรับปรุงองค์กร ปรับประสิทธิภาพทางเทคนิคและหาวิธีปัญญา

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีการดำเนินการดังนี้

- 3.1 วิธีการประเมินโครงการ
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
- 3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

จากการศึกษาครั้งนี้ ได้นำแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ เป็นการศึกษาทั้งระบบ และยังได้อาศัยคุณสมบัติความเป็นระบบดังกล่าวเป็นพื้นฐาน เนื่องจากหน่วยแต่ละหน่วยมีความสัมพันธ์กับบริบทรอบๆ หน่วยนั้น โดยสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติย่อมมีความเป็นหน่วยระบบ แต่ความเป็นหน่วยระบบของแต่ละสิ่งมีหลายมิติ ซึ่งแต่ละมิติจะมีผลผลิตแตกต่างกัน มีกระบวนการแตกต่างกัน และมีปัจจัยนำเข้าแตกต่างกัน ดังนั้น เมื่อต้องการเอาหน่วยระบบหนึ่งหน่วยระบบใด หรือมิติใดของระบบมา เพื่อกระทำการบางอย่าง จึงจำเป็นต้องระบุหน่วยระบบนั้นอย่างชัดเจน โดยระบุผลผลิต กระบวนการ และปัจจัยนำเข้า ซึ่งตรงกับแนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตีฟเฟิลบีม ที่มีวิธีการประเมินเป็นกระบวนการ โดยระบุสิ่งที่ต้องการ ทำการศึกษาตั้งแต่ บริบท, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ และผลผลิต เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ให้เป็นไปในแนวทางที่ต้องการ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากร

การประเมินครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงระบบ โดยมีกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินโครงการที่ต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ชาวบ้านในหมู่บ้านตะคลองเก่า ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 1,009 คน

- กลุ่มตัวอย่าง

1) การสุ่มตัวอย่างประชากร ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ซึ่งผู้ประเมินได้กำหนดจุดเริ่มต้นในการเก็บข้อมูล โดยใช้การเดินเก็บข้อมูลจากบ้านหลังที่ 1 แล้วเว้นไปอีก 5 หลัง ซึ่งทำการเก็บข้อมูลตามแบบฟอร์ม (บร.1-บร.12) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผสมผสานกับการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ประเมินทำการเก็บข้อมูลจาก ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน(ทุกคน) , ผู้นำชุมชน,สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในส่วนของการบริหารจัดการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองและการศึกษาเจาะลึกรายการหนี้ของสมาชิกที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

2) ขนาดตัวอย่าง

ขนาดตัวอย่างที่ทำการศึกษาได้จากการเปิดตารางของ Morgan จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,009 คน จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการศึกษาแนวคิดเชิงระบบโดยมีตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

ตัวแปร

ผู้ประเมินได้กำหนดตัวแปรที่ต้องการศึกษา คือ ศักยภาพของหมู่บ้านหรือปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนและแนวโน้มความสามารถในการบริหารกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ซึ่งประกอบไปด้วยแนวคิดเชิงระบบ 2 หน่วยระบบ ดังนี้

- 1) หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
- 2) หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดเป็นข้อความแสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น โดยใช้เป็นตัววัดผลสำเร็จที่เกิดขึ้น จึงต้องมีการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีรายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความยากจนของประเทศ
- 2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกรรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม
- 3) ภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันและแนวโน้ม
- 4) ระบบบริหารความเสี่ยงทางการคลังของไทย
- 5) หนี้สาธารณะกับฐานะทางการคลังของประเทศ
- 6) บรรษัทเงินทุนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 2) สภาพปัจจุบัน
- 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
- 4) ด้านวัฒนธรรม

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 2.4 กฎระเบียบกองทุน
- 2.5 การประชาสัมพันธ์
- 2.6 บัณฑิตกองทุน

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดเป็นข้อความแสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น โดยใช้เป็นตัววัดผลสำเร็จที่เกิดขึ้น จึงต้องมีการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีรายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1.ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความยากจนของประเทศ
- 2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกรรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม
- 3) ภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันและแนวโน้ม
- 4) ระบบบริหารความเสี่ยงทางการคลังของไทย
- 5) หนี้สาธารณะกับฐานะทางการคลังของประเทศ
- 6) บรรษัทเงินทุนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 2) สภาพปัจจุบัน
- 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
- 4) ด้านวัฒนธรรม
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 กฏระเบียบกองทุน
 - 2.5 การประชาสัมพันธ์
 - 2.6 บัณฑิตกองทุน

2.7 ผู้สมัครขอกู้

2.8 เงินที่กู้ชำระคืน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

3.1 การทำระเบียบกองทุน

3.2 การรับสมาชิก

3.3 คัดเลือกผู้กู้

3.4 การระดมเงินออม

3.5 การอนุมัติเงินกู้

3.6 การทำบัญชี

3.7 การรับชำระหนี้

3.8 การจัดประชุมของกองทุน

3.9 การอบรมความรู้เพิ่มเติม

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ผลโดยตรง ได้แก่ ตัวแปร

1) จำนวนสมาชิก

2) จำนวนผู้กู้

3) จำนวนผู้กู้ชำระคืน

4) จำนวนอาชีพที่เกิดขึ้น

ผลกระทบโดยตรง

1) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

2) จำนวนผู้กู้ที่ได้

3) การขยายกิจการของผู้กู้

ผลกระทบทางอ้อม

1) ทักษะที่ดีต่อกองทุน

2) ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ดูแลราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A (กล่าวไปแล้วในระบบ A)
- 1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A (กล่าวไปแล้วในระบบ A)
- 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว
- 2) อาชีพหลักของผู้ดูแล
- 3) หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล
- 4) หนี้ภายนอกนอกระบบของผู้ดูแล

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) สถานที่ และ วัตถุประสงค์
- 2) เงินที่กู้มาได้
- 3) วัตถุประสงค์ของผู้ดูแล
- 4) เทคนิควิธีทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) การทำกิจการถูกวิธี
- 2) การใช้จ่ายเงินกู้
- 3) การทำบัญชีใช้จ่าย
- 4) การหาตลาดที่ดี
- 5) การไปดูงาน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ผลโดยตรง

- 1) รายได้เป็นเงิน
- 2) ผลผลิตเป็นสิ่งของ

ผลกระทบโดยตรง

1) ผู้กู้ได้ขยายกิจการ

ผลกระทบทางอ้อม

1) ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง

2) ผู้กู้มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ

3) มีชื่อเสียง

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การสังเกต (Observation) ผู้ประเมินใช้วิธีการสังเกต โดยใช้อุปกรณ์ช่วยในการสังเกต คือ สมุดบันทึกประจำวัน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชนหมู่บ้าน ตลอดจนแก่ ทางกายภาพ ชีวภาพ สาธารณูปโภค และสังคมวัฒนธรรม รวมถึงการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจากการจัดเวที ประชาคมทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล ในเรื่องของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง , การจัดกลุ่มเสวนาสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่กู้เงินและมีอาชีพเดียวกัน โดยเฝ้าติดตาม เฝ้าสังเกต พฤติกรรมของผู้ที่เข้าร่วมในการจัดประชุม แล้วทำการจดบันทึก

การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ประเมินใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บ ซึ่งกำหนด คำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปในทางเดียวกัน และมีการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง กับผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ประเมินได้ใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ ข้อมูลตัวชี้วัดความ เข้มแข็งของชุมชน,ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง,รายงาน การปฏิบัติงานรายเดือนของกองทุน และการศึกษารายกรณีของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด ข้อมูลที่ทำการศึกษาเป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้ประเมินได้ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณในเรื่องของ จำนวนประชากร , รายได้ของชาวบ้าน , จำนวน วิทยากร โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ การแจกแจงความถี่ และ ค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้ศึกษาในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, ความ คิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน, การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกระบวนการที่ได้มาซึ่ง กรรมการกองทุนหมู่บ้านและระเบียบกองทุน, ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบบัญชีของกองทุน เป็นต้น

2) กำหนดแหล่งข้อมูล เป็นขั้นตอนของการพิจารณาแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ประเมินได้จำแนกแหล่งข้อมูลดังนี้

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) ได้จาก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตะคลองเก่า

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นข้อมูลที่ได้จาก กชช.2ค,จปฐ., สถานีอนามัย , และบทความทางหน้าหนังสือพิมพ์

3) ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตะคลองเก่า ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งหมด 1,009 คน จากการเปิดตารางของ Morgan จึงได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 278 คน

4) เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ประเมินได้เลือกใช้วิธีการสังเกต,การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม, การสัมภาษณ์ และการจัดเวทีประชาคม

5) เก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่หมู่บ้านตะคลองเก่า ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามขั้นตอนที่เตรียมไว้

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ประเมินได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาจัดการทำให้เป็นระบบระเบียบ ได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์โดยแยกประเภทของข้อมูลออกเป็นส่วนๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งอยู่ในลักษณะของตัวเลข โดยใช้ค่าสถิติของการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ประเมินจะทำการวิเคราะห์จากแบบฟอร์ม (บร.1-บร.12) โดยการแจกแจงประเด็นที่ประเมินเป็นประเด็นย่อยหลายๆ ประเด็น แล้วจึงจัดกลุ่มเชิงคุณภาพด้วยการจำแนกประเภทของสิ่งที่เกี่ยวข้องตามเกณฑ์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการ และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเหตุผลได้ถูกต้องตามสภาพของความเป็นจริง

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

จากผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของหมู่บ้านตะคลองเก่า หมู่ที่ 2 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบกับรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีของ ซิฟฟ์โมเดล ปรากฏผลดังนี้

4.1 ผลการประเมินบริบทระดับประเทศและบริบทระดับท้องถิ่น

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

4.4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.1 ผลการประเมินบริบทระดับประเทศและบริบทระดับท้องถิ่น

4.1.1 ประเมินบริบทระดับประเทศ

1) ความยากจนของประเทศ

จากภาพรวมในปัจจุบันประเทศชาติกำลังประสบปัญหาต่างๆ มากมายในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมือง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ฯลฯ ส่งผลต่อการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ ของประชาชนในประเทศ ซึ่งเกิดจากปัญหาที่มีความซับซ้อน ปัญหาความยากจนก็เป็นปัญหาหนึ่งที่ยังรอการแก้ไขอยู่ ถึงแม้ทางภาครัฐบาลจะพยายามหาแนวทางที่ดีและเหมาะสม จากภาวะความยากจนส่งผลกระทบต่อปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม เกิดการลักเล็กขโมยน้อย , เกิดการเอาเปรียบกันขึ้นในสังคม เป็นการเพิ่มช่องว่างของชนชั้นในสังคมมากขึ้น และจากการพัฒนาในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา พบว่ารากฐานของสังคมไทยยังไม่ค่อยได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร ซึ่งควรจะให้ความสำคัญกับชุมชนที่อยู่ในระดับภูมิภาคให้มากกว่า เสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อประเทศ โดยมีนโยบายที่จะวางฐานทางด้านเกษตรกรรมให้แข็งแกร่งขึ้น มีการพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น มีการเสริมสร้างความสามัคคี ร่วมกันพัฒนาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หรือที่เรียกกันว่าพลังมวลชน ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าต่อไป

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกำลังเป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น เนื่องจากมีการลงทุนยังไม่สูงมากนัก และเป็นการเริ่มต้นที่จะประกอบการค้าที่ดี ในปัจจุบันมีองค์กรที่คอยให้ความช่วยเหลือ

กับธุรกิจนี้ อาทิเช่น กระทรวงพาณิชย์ , กระทรวงต่างประเทศ , กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ฯลฯ ศูนย์สินค้าไทยเอสเอ็มอี ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการตลาด ตลอดจนปัญหาต่างๆ ของการค้าในกิจกรรมต่างๆ ของเอสเอ็มอี จะมองเห็นได้ว่าปัจจุบันธุรกิจเอสเอ็มอีเริ่มที่จะขยายฐานกว้างขึ้น มีการลงอินเทอร์เน็ตเพื่อโปรโมทสินค้าที่จำหน่าย ซึ่งธุรกิจเอสเอ็มอีจัดได้ว่าเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจและน่าลงทุน

3) ภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันและแนวโน้ม

ข้อมูลเศรษฐกิจการคลังในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2545 ส่งสัญญาณว่าภาวะเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นได้อย่างต่อเนื่องจากเดือนก่อน การบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนยังคงขยายตัวดี จากความเชื่อมั่นของทั้งผู้บริโภคและธุรกิจที่ปรับตัวดีขึ้น ในขณะเดียวกันปริมาณการส่งออกยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามมูลค่าการส่งออกในรูปดอลลาร์ ยังคงติดลบ อันเป็นผลมาจากราคาส่งออกที่ลดลงตามราคาตลาดโลกที่ปรับตัวลงในช่วงที่ผ่านมา ในปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจโลกมีแนวโน้มฟื้นตัวชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อภาวะการส่งออกของไทยในระยะต่อไป การดำเนินนโยบายการเงินการคลังแบบผ่อนคลายของทางการผนวกกับภาวะดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำยังคงเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยสนับสนุนภาวะการใช้จ่ายภายในประเทศไม่ทำให้ปรับตัวดีขึ้นในปี 2545 ตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ฟื้นตัวดีขึ้น จากการสรุปการประมาณการเศรษฐกิจปี 2545 ณ เดือนเมษายน 2545 ภาวะเศรษฐกิจต่างประเทศที่ปรับตัวดีขึ้นมากกว่าที่คาดการณ์ไว้เดิม ช่วยชดเชยกับผลกระทบในด้านลบจากราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ปรับตัวสูงขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบในตะวันออกกลาง ทำให้คาดว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในปี 2545 จะยังคงขยายตัวได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.6

4) ระบบบริหารความเสี่ยงทางการคลังของไทย

ในวงการบริหารจัดการด้านการเงิน การธนาคาร และตลาดทุนบุคคลที่เกี่ยวข้องมักจะคุ้นเคยกับคำว่า “การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน” เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ในวงการบริหารจัดการด้านการคลัง คำว่า “การบริหารความเสี่ยงด้านการคลัง (Fiscal Risk Or Fiscal Vulnerability)” ยังไม่เป็นที่รู้จักและคุ้นเคยกันมากนัก เนื่องจากยังไม่มีภาระมูลค่านิยามและขอบเขตของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านการคลังอย่างชัดเจน ในทางปฏิบัติ กระทรวงการคลังได้เริ่มมีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำระบบบริหารความเสี่ยงทางการคลัง แต่ยังไม่มีการวางระบบแบบครบวงจร ประกอบกับองค์ความรู้เกี่ยวกับด้านนี้ยังอยู่ในวงจำกัด ซึ่งระบบบริหารความเสี่ยงทางการคลังนั้น มีแหล่งความเสี่ยงอยู่ 4 ประเภท คือ ความเสี่ยงทางการคลังที่เกิดจากการไม่รู้สถานะด้านการคลังที่แท้จริงของรัฐบาล, ความเสี่ยงทางการคลังที่เกิดจากความผันผวนของเศรษฐกิจมหภาค, ความเสี่ยงทางการคลังที่เกิดจากความไม่ยั่งยืนทางการคลัง และความเสี่ยงทาง

การคลังเนื่องจากความอ่อนแอของโครงสร้างการคลังและหน่วยงานบริหารจัดการด้านการคลัง การบริหารความเสี่ยงทางการคลังเป็นเรื่องที่จะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดการเพื่อให้ความเสี่ยงด้านนี้ต่ำที่สุด องค์ความรู้เกี่ยวกับด้านนี้ในกระทรวงการคลังเริ่มที่จะก่อตัวขึ้นอย่างเป็นระบบ และผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งทำความเข้าใจและให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงทางการคลังนั้นเป็นเรื่องที่มีขอบเขตกว้างขวางและต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องจากผู้เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก หากประเทศไทยมีระบบบริหารความเสี่ยงด้านการคลังที่ดี ครอบคลุมทุกส่วนและมีประสิทธิภาพ ภาคการคลังและกระทรวงการคลังจะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการสนับสนุนการฟื้นตัวและพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพต่อไป

5) หนี้สาธารณะกับฐานะทางการคลังของประเทศ

ตั้งแต่ประเทศไทยเข้าสู่วิกฤตเศรษฐกิจราวกลางปี 2540 นโยบายการเงินและสถาบันการเงินไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นโยบายการคลังจึงมีบทบาทสำคัญในการรักษาเสถียรภาพและฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยตลอด 5 ปีที่ผ่านมา การเข้าเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้ระบบสถาบันการเงินและการดำเนินการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศที่ภาครัฐบาลมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับขนาดของเศรษฐกิจโดยรวม (การใช้จ่ายภาครัฐมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ) นำมาซึ่งการก่อหนี้สาธารณะจำนวนมาก และในภาวะที่เศรษฐกิจยังอยู่ในช่วงกำลังฟื้นตัวและหนี้สาธารณะอยู่ในระดับสูง นำมาซึ่งประเด็นปัญหาที่ว่า “การดำเนินนโยบายการคลังต่อจากนี้ไป ฐานะการคลังจะรับไหวหรือไม่” ดังนั้นจึงควรเตรียมตัวที่จะรองรับกับปัญหาเหล่านี้

6) บรรษัทเงินทุนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.)ของไทย มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้รัฐบาลต้องกระจายภารกิจ เงินงบประมาณและบุคลากรให้แก่ อปท. หนทางหนึ่งซึ่ง อปท. จะสามารถช่วยฟื้นฟูหรือพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ได้แก่ การที่ อปท. ได้ลงทุนในโครงการลงทุนที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่น เช่น โครงการสร้างพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม โครงการการเคหะชุมชน โครงการสาธารณสุข และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งการลงทุนในโครงการดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมาก และ อปท. อาจจะไม่สามารถใช้จ่ายจากรายได้ที่ อปท. จัดเก็บเองเพื่อใช้ลงทุนในโครงการดังกล่าว ดังนั้น อปท. จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ลงทุนในโครงการลงทุนที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบัน อปท. ยังไม่มีสถาบันการเงินที่อำนวยความสะดวกด้านการเงินให้กับ อปท. โดยเฉพาะ

4.1.2 ประเมินบริบทระดับท้องถิ่น

จากโครงการกองทุนหมู่บ้านที่มีเงินจัดสรรตามพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทย หมู่บ้านตะคลองเก่า ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่หนึ่งที่ต้องมีการประเมินเพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุน ซึ่งผลการประเมินบริบทท้องถิ่น มีดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านตะคลองเก่าตั้งอยู่ หมู่ที่ 2 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในอดีตบริเวณพื้นที่เดิมเป็นป่ากร้าง มีบ้านปลูกอาศัยอยู่เพียง 3-4 หลัง บริเวณหมู่บ้านจะมีลำคลองน้ำตื้นอยู่ด้านข้างและไหลผ่านทั้งริมฝั่งและไหลตัดผ่านบางพื้นที่ของบริเวณป่า จากการสอบถามรุ่นปู่ตาชายเล่าให้ฟังว่า ในความเข้าใจของคนสมัยก่อนจะเรียกชื่อหมู่บ้านว่า หมู่บ้านตะคลองเก่า เพราะในหมู่บ้านจะมีลำตะคลองเก่าและมีมานานแล้ว จึงเรียกชื่อหมู่บ้านตามลำตะคลองน้ำเก่าๆนี้

การตั้งถิ่นฐาน หมู่บ้านตะคลองเก่าเริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2169 หรือประมาณ 376 ปีมาแล้ว คุณตาอ่อน อาจปรุ ผู้ซึ่งเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ของหมู่บ้านเล่าให้ฟังว่า คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน คือ คุณตาหมี วรรณรักษ์, คุณตาทอง กลิ่นพลกรัง และคุณตาโต คิมพุดชา ซึ่งเป็นคนที่อพยพมาจากที่อื่น ไม่ทราบแน่ชัดว่ามาจากหมู่บ้านไหน แต่พอสันนิษฐานได้ว่าน่าจะเป็นหมู่บ้านระแวกใกล้เคียง สาเหตุที่มาอาศัยพื้นที่บริเวณหมู่บ้านเพื่อประกอบอาชีพ เพราะพื้นที่ตรงนี้เหมาะแก่การเพาะปลูก ซึ่งบริเวณพื้นที่น้ำไหลผ่าน เจ้าหน้าที่หน่วยงานทางรัฐบาลได้นำดินมาถมเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรกรรม , ปลูกบ้านเรือนอาศัยอยู่ , ประกอบอาชีพการทำนา , เลี้ยงวัวและเลี้ยงควาย

การขยายตัวของประชากร ตั้งแต่อดีตมาแล้วประชากรที่เกิดขึ้นมารุ่นใหม่ในหมู่บ้านจะเป็นคนบ้านเดียวกัน กล่าวคือ พอมาตั้งรกรากมีลูกหลาน คนในหมู่บ้านก็แต่งงานกันเองกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน

2. สภาพปัจจุบัน

การขยายตัวของชุมชน ปัจจุบันลำตะคลองเก่านั้นยังคงอยู่และยังเหลือเพียงด้านข้างติดกับทางพื้นที่หมู่บ้านตะคลองเก่า โดยมีการอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ กระจุกๆติดกับหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นแหล่งกักเก็บน้ำสำคัญของหมู่บ้าน

ทำเลที่ตั้ง บ้านตะคลองเก่า ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
มีอาณาเขตติดต่อ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงพื้นที่อาณาเขตติดต่อหมู่บ้านตะคลองเก่า

ทิศเหนือ	พื้นที่ติดต่อกับ	ตำบลหนองจะบก(หมู่บ้านกรีน)
ทิศใต้	พื้นที่ติดต่อกับ	ตำบลในเมือง
ทิศตะวันออก	พื้นที่ติดต่อกับ	หมู่บ้านคนชุม
ทิศตะวันตก	พื้นที่ติดต่อกับ	ตำบลหนองจะบก

ลักษณะประชากร หมู่บ้านตะคลองเก่ามีประชากรทั้งหมด 1009 คน เป็นชาย 512 คน หญิง 497 คน มีครัวเรือนทั้งหมด 275 ครอบครั้ว มีบ้านเรือน 231 หลังคาเรือน โดยมีประชากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม จำนวน 615 คน คิดเป็นร้อยละ 60.71 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม คิดเป็นร้อยละ 8.92 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงประชากรวัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 วัน - 3ปีเต็ม	34	3.37
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	53	5.25
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	42	4.16
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	57	5.65
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	65	6.44
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	615	60.71
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	90	8.92
60 ปี 1 วันขึ้นไป	53	5.25

ลักษณะประชากรในหมู่บ้านเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ จะแต่งงานกันเองกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน (ครอบครัวขยาย) มีการตั้งบ้านเรือนอยู่รอบๆบริเวณพื้นที่ของบ้านพ่อแม่ตัวเอง จะอยู่กันเป็นหย่อมๆ ของแต่ละตระกูลอย่างชัดเจน

สภาพที่ดิน หมู่บ้านตะคลองเก่าตั้งอยู่บนที่ลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรม โดยมากใช้เป็นการเพาะปลูกผัก ซึ่งก็มีความอุดมสมบูรณ์ ลักษณะดินโดยทั่วไปของหมู่บ้านเป็นดินเหนียวปนร่วน

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ สภาพป่าในอดีตของหมู่บ้านตะคลองเก่าจะมีพื้นที่ป่าอยู่มาก แต่ปัจจุบันจะพบว่าพื้นที่ป่าแทบไม่มีเหลือ สืบเนื่องมาจากการถางป่าทิ้งแล้วนำพื้นที่มาใช้ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม โดยเปลี่ยนจากการทำนามาทำการเพาะปลูกผักแทน ทำให้ไม่เหลือป่าไม้หรือพื้นที่สาธารณะไว้

ลักษณะทางภูมิอากาศ ของหมู่บ้านตะคลองเก่ามี 3 ฤดู คือ ฤดูฝนกับฤดูหนาวสั้นมาก ส่วนฤดูร้อนจะยาวนาน สภาพอากาศส่งผลกระทบต่อการค้ารังชีพของชาวบ้าน เพราะถ้าอากาศร้อนมากเกินไป ชาวบ้านจะไม่ค่อยอยากออกไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม

การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับหมู่บ้านมี ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำ ซึ่งได้มาจากการเลือกจากชาวบ้าน และได้รับการแต่งตั้งเป็นทางการจากหน่วยงานทางราชการ ให้มีอำนาจหน้าที่โดยชอบธรรม โดยมีบทบาทหน้าที่ในการติดต่อกับหน่วยงานทางราชการ ดูแลและตรวจความเรียบร้อยในหมู่บ้าน จัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านบุญฤทธิ์ โคมพุดชา มีภาวะการเป็นผู้นำสูง จากการสอบถามชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านจะให้ความเคารพและนับถือมาก เมื่อมีปัญหาทางผู้ใหญ่บ้านจะหาแนวทางการแก้ไขที่ถูกต้องให้ จึงได้รับความไว้วางใจจากลูกบ้านให้ดำรงตำแหน่งเรื่อยมาโดยเป็นระยะเวลาทั้งหมดจนถึงปัจจุบันถึง 12 ปี

ระบบสาธารณูปโภค หมู่บ้านตะคลองเก่ามีแหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชนสำหรับแหล่งน้ำในหมู่บ้านจะได้มาจากเขื่อนคนขุมเป็นส่วนใหญ่ แล้วกักเก็บลงสู่น้ำลำตะคลองเก่าเพื่อเอาไว้ใช้ในการเกษตรกรรมขามหน้าแล้งและช่วงขาดแคลนน้ำ

ประเพณีที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค หมู่บ้านตะคลองเก่าปัจจุบันมีน้ำประปาใช้แล้วทุกหลังคาเรือน เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากหน่วยงาน อ.บ.ต. ในปีพ.ศ.2540 ซึ่งบริเวณพื้นที่ในการก่อสร้างทำน้ำประปาได้รับการบริจาค จาก นายสร้าง จรปรุ โดยทางหมู่บ้านได้คิดค่าน้ำประปาหน่วยละ 5 บาท มีคณะกรรมการหมู่บ้านดูแลอยู่ และเงินที่ได้จากการเก็บค่าน้ำประปาจะนำมาแบ่งสรรปันส่วน ไว้สำหรับค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและเงินค่าตอบแทน ให้กับคณะกรรมการหมู่บ้านที่ดูแลอยู่ ในการเดินเก็บค่าน้ำประปาในหมู่บ้าน การซื้ออุปกรณ์และคลอรีนในการกำจัดเชื้อโรคต่างๆ ที่มากับแหล่งน้ำดิบ น้ำที่ใช้ในการบริโภคส่วนใหญ่มาจาก แหล่งน้ำฝน โดยการกักเก็บน้ำ

ฝนในช่วงหน้าฝน แต่ปัจจุบันชาวบ้านกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่ม ทำให้ต้องมีการซื้อน้ำดื่มในรูปถังจากร้านค้าในหมู่บ้านมาบริโภคแทน

ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านในปี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นของหน่วยงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ปัจจุบันหมู่บ้านตะคลองเก่ามีไฟฟ้าใช้ทุกหลังคาเรือนแล้ว

3. ด้านเศรษฐกิจ

พบว่าหมู่บ้านตะคลองเก่าประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกผักต่างๆ เช่น ผักบุ้ง ผักคะน้า ผักชี กวางตุ้ง ต้นหอม ยี่ห่วย เป็นต้น มีจำนวนทั้งหมด 120 ครอบครั้ว คิดเป็นร้อยละ 43.64 รองลงมาประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์จำนวน 65 ครอบครั้ว คิดเป็นร้อยละ 23.64 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงอาชีพต่างๆของชาวบ้าน ในหมู่บ้านตะคลองเก่า

อาชีพ	จำนวน (ครอบครั้ว)	ร้อยละ
ทำนา	5	1.81
ปลูกผัก	120	43.64
เลี้ยงสัตว์	65	23.64
ค้าขาย	16	5.81
รับราชการ	30	10.92
รับจ้างทั่วไป	39	14.18

มีพื้นที่ทำการเกษตร 1,945 ไร่ เป็นที่นา 17 ไร่ (ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่เก็บเอาไว้รับประทานกันเองมากกว่าที่ขาย) โดยได้ผลผลิตทั้งหมดจากการทำนาค้าปีละประมาณ 7 เกวียน ส่วนใหญ่ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองมีพื้นที่ 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.00 , พื้นที่ 6-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.20 และ พื้นที่ 11-12 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.80 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง

พื้นที่ (ไร่)	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
1-5	55	44.00
6-10	49	39.20
11-12	21	16.80

รายได้ส่วนใหญ่ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีของแต่ละครอบครัวอยู่ช่วง 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.73 รองลงมา 10,001 - 20,000บาท คิดเป็นร้อยละ 32.36 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีของแต่ละครอบครัว

ช่วงรายได้	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
5,001 - 10,000	23	8.36
10,001 - 20,000	89	32.36
20,001 - 30,000	145	52.73
30,001 - 50,000	18	6.55

ราษฎรในหมู่บ้านเป็นหนี้สินกับสถาบันการเงินของรัฐจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นส่วนใหญ่ เพราะส่วนมากเข้ามาทำการเกษตรในการปลูกผัก มีการกู้เงินจากนายทุนภายในหมู่บ้านโดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาท/เดือน ในหมู่บ้านสามารถเก็บภาษีต่างๆ

จาก ภาษีที่ดิน ภาษีร้านค้า ได้ปีละ 7,700 บาท (ฝ่ายจัดเก็บภาษี,องค์การบริหารส่วนตำบล
ปรุใหญ่,2545)

มีร้านค้าเกิดขึ้นทั้งหมด 16 แห่ง โดยส่วนใหญ่เป็นร้านขายของชำและสินค้าอุปโภค
บริโภค มีผู้ประกอบการอาชีพปลูกผักจำนวน 120 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมดบ้านประมาณ
17,004,425 บาทต่อปี มีการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ เช่น เลี้ยงวัวจำนวน 20 ตัว มี 3 ครอบครัว ได้ผล
ผลิตทั้งหมดบ้านประมาณ 60,000 บาทต่อปี , เลี้ยงควายจำนวน 11 ตัว มี 6 ครอบครัว ได้ผลผลิต
ทั้งหมดบ้านประมาณ 70,000 บาท , เลี้ยงเป็ดจำนวน 190 ตัว มี 5 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมดบ้าน
ประมาณ 7,452 บาท , เลี้ยงไก่จำนวน 1,375 ตัว มี 140 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมดบ้านประมาณ
54,672 บาท , เลี้ยงสุกรจำนวน 24 ตัว มี 5 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมดบ้านประมาณ 74,247 บาท
และเลี้ยงปลาจำนวน 1,572 ตัว มี 6 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมดบ้านประมาณ 214,250 บาท
มีบริษัทตั้งดำเนินการอยู่ คือ บริษัทยูนิลีเวอร์ จำกัด เป็นบริษัทที่มีสินค้าเกี่ยวกับสินค้าประเภท
อุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีลูกค้าเป็นร้านค้าทั่วไปในจังหวัดนครราชสีมา
มีปั้มน้ำมัน 1 แห่ง ที่คอยให้บริการน้ำมัน และร้านอาหารจำนวน 3 ร้าน รวมทั้งห้องแถวให้เช่า
อีก 10 ห้อง

5. ด้านวัฒนธรรม

ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านตะคลองเก่ามีชีวิตเรียบง่าย ยึดตามแบบแผนที่
เคยปฏิบัติ โดยตอนเช้าออกไปทำงาน ตอนเย็นกลับบ้าน

หมู่บ้านตะคลองเก่ามีวัดประจำหมู่บ้าน ชื่อ “วัดตาลโหรน” ชื่อของวัดตั้งขึ้นจาก อดีต
บริเวณพื้นที่วัดจะมีการปลูกต้นตาลอยู่เป็นจำนวนมาก ช่วงหลังต้นตาลก็เริ่มตายเกือบหมด ซึ่งอยู่
อีกด้านหนึ่งของพื้นที่หมู่บ้าน (มีถนนตัดผ่านระหว่างกลาง) มีพระประจำอยู่ 6 รูป เป็นวัดที่ทาง
หมู่บ้านใกล้เคียง(หมู่บ้านกรีน ตำบลหนองจะบก)นิยมมาทำบุญตักบาตรร่วมกัน ซึ่งในรอบปีหนึ่ง
ในหมู่บ้านจะร่วมกันทำบุญหรืองานประเพณีต่างๆ ในวันสำคัญ โดยคู่ได้จากปฏิทินการทำบุญหรือ
งานประเพณี ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงปฏิทินกิจกรรมการทำบุญหรืองานประเพณีต่างๆ ใน 1 ปี

เดือน	กิจกรรมในวันสำคัญ
มกราคม	ทำบุญในวันปีใหม่
กุมภาพันธ์	-
มีนาคม	งานวัดประจำปี
เมษายน	ทำบุญในวันสงกรานต์
พฤษภาคม	-
มิถุนายน	-
กรกฎาคม	เข้าพรรษา
สิงหาคม	วันแม่
กันยายน	-
ตุลาคม	ออกพรรษา
พฤศจิกายน	วันลอยกระทง
ธันวาคม	วันพ่อ

ด้านการศึกษาของหมู่บ้านตะคลองเก่า ในเขตพื้นที่ของหมู่บ้าน ไม่มีสถานศึกษา จึงต้องอาศัยสถานศึกษาใกล้เคียง เพราะมีระยะทางติดต่อกับพื้นที่หมู่บ้านตะคลองเก่า การเดินทางไปมาสะดวก คือ “โรงเรียนสุรนารีวิทยา 2” ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลหนองกระทุ่ม เปิดสอนตั้งแต่ ป.1-ม.6 เป็นโรงเรียนสหศึกษา โดยส่วนใหญ่เยาวชนในหมู่บ้านตะคลองเก่าจะเรียนต่อกันที่นี่ เยาวชนส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 48.47 รองลงมาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 33.13 มีสมาชิกบางส่วนไปศึกษานอกหมู่บ้านเป็นจำนวน 163 คน ดังแสดงในตารางที่ 7

ปัจจุบันพ่อแม่ส่วนใหญ่จะสนับสนุนให้ลูกหลานตัวเองได้มีการศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงมากขึ้น เนื่องมาจากการที่ตนเองมีการศึกษาน้อยจึงต้องประกอบอาชีพที่ใช้แรงงาน โดยคิดว่าถ้าบุตรหลานของตนมีการศึกษาในระดับสูงจะมี โอกาสในการได้ทำงานที่ดี

ตารางที่ 7 แสดงสมาชิกในหมู่บ้านที่ไปศึกษานอกหมู่บ้าน

ระดับชั้น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	79	48.47
มัธยมศึกษา	54	33.13
นักศึกษาผู้ใหญ่	6	3.68
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	24	14.72

ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนในหมู่บ้านตะคลองเก่า อดีตเคยเกิดโรคฉี่หนู จำนวน 2 คน สาเหตุมาจากชาวบ้านยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคนี้ และไม่นิยมสวมใส่รองเท้าบู๊ทในขณะที่ทำงาน เพื่อป้องกันฉี่หนูที่อยู่ในแหล่งน้ำขัง ปัจจุบันหมู่บ้านตะคลองเก่ามีสุขภาพดีถ้วนหน้า เพราะได้มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กร อาสาสมัครแม่บ้าน(อสม.) ซึ่งทำหน้าที่ในการเผยแพร่และคอยช่วยเหลือเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชากรในหมู่บ้าน

หมู่บ้านตะคลองเก่ามีคนพิการทางด้านอวัยวะอยู่ทั้งหมด 4 คน แต่ทุกคนก็ยังศึกษาต่อได้

เมื่อชาวบ้านมีปัญหาทางด้านสุขภาพ มีการเจ็บป่วย ส่วนมากจะใช้บริการที่อนามัยประจำตำบลหนองกระทุ่ม หรือที่โรงพยาบาลในเขตตัวเมืองแทน เช่น ร.พ.เซ็นแมรี , ร.พ.ชนบุรี และ ร.พ.มหาราช เนื่องจากอนามัยประจำตำบลใหญ่มีระยะทางไกลไม่สะดวกต่อการเดินทาง ซึ่งบริเวณที่ตั้งของอนามัยอยู่บริเวณวัดหลักร้อย

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า โดยภาพรวม มีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

ความยากจนของประเทศ พบว่าปัจจุบันประเทศชาติประสบปัญหาต่างๆ ซึ่งปัญหาความยากจนจัดเป็นปัญหาหนึ่งทีร้อการแก้ไข เพราะอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องมีนโยบายเร่งด่วน โครงการหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดเป็นนโยบายหนึ่งที่คอยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราและสามารถพึ่งพาตนเองได้ เมื่อปัญหาความยากจนลดน้อยลง ส่งผลให้มั่งคั่งประมาณในการพัฒนาประเทศมีจำนวนมากขึ้น

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) พบว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นธุรกิจที่น่าลงทุน เพราะมีเงินลงทุนไม่สูง เป็นธุรกิจที่มีการขยายฐานกว้างขึ้น เหมาะสำหรับผู้ประกอบการเริ่มต้นทำธุรกิจ และจากสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านสามารถดำเนินการ นำเงินที่กู้ไปก่อให้เกิดความมั่นคงในการประกอบธุรกิจที่มีกิจกรรมในประเภทนี้ได้ เพราะปัจจุบันนี้มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือกับธุรกิจ SMEs อยู่หลายหน่วยงาน ทำให้ความเสี่ยงในการบริหารจัดการธุรกิจน้อยลง

ภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันและแนวโน้ม พบว่า ภาวะเศรษฐกิจต่างประเทศมีการปรับตัวดีขึ้นมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวตามมา เหมาะสำหรับการขยายตัวของธุรกิจที่ดำเนินการอยู่ โดยก่อให้เกิดกำไรในการลงทุนเพิ่มมากขึ้นและเมื่อสมาชิกกองทุนได้ขอกู้เงิน ไปลงทุนในการประกอบกิจการที่ตนสนใจและถนัด ซึ่งข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการลงทุน เป็นผลทำให้ผู้กู้มีความสามารถในการชำระเงินคืนต่อกองทุนหมู่บ้านตามระยะเวลาที่กำหนด

ระบบบริหารความเสี่ยงทางการคลังของไทย พบว่า การบริหารความเสี่ยงทางการคลังเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำระบบบริหารความเสี่ยงทางการคลังเพื่อกำจัดภาวะเสี่ยงออกไป เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนในการสนับสนุนการฟื้นตัวและ พัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และมีคุณภาพ หากประเทศไทยมีระบบการบริหารความเสี่ยงด้านการคลังที่ดี ครอบคลุมทุกส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็จะเป็นไปได้ด้วยดีและเหมาะสม

หนี้สาธารณะกับฐานะทางการคลังของประเทศ พบว่า ประเทศไทยมีหนี้สาธารณะอยู่ในระดับสูง ส่งผลกระทบต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจ จำเป็นต้องเสริมสร้างความแข็งแกร่งและกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้สามารถดำเนินการประกอบธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการลงทุนต่างๆ กล่าวคือ ถ้าหนี้สาธารณะยังมีอยู่สูง จะส่งผลกระทบต่ออาชีพต่างๆ ให้มีแนวโน้มลดน้อยลง

บริษัทเงินทุนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์กรที่ช่วยฟื้นฟูพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน โดยจัดเป็นโครงการการลงทุนที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่น ซึ่งเป็นโครงการที่ใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก ปัจจุบัน อปท. ยังไม่มีสถาบันการเงินอำนวยความสะดวกในด้านการเงิน ท้องถิ่นจึงต้องมีการจัดหางบในการบริหารเอง ซึ่งเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็เป็นเงินที่รัฐบาลนำมาช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. บริบทระดับท้องถิ่น

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตะคลองเก่าตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 2 ตำบลใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2169 หรือประมาณ 376 ปี อดีตเคยเป็นพื้นที่ป่ากร้าง โดยมีคนกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่ คือ คุณตาหมี วรรณรักษ์, คุณตาทอง กลิ่นพลกรัง, คุณตาโต คิมพุดชา แต่ไม่ทราบแน่ชัดว่ามาจากหมู่บ้านใด พื้นที่ของหมู่บ้าน เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม
- 2) สภาพปัจจุบัน ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตะคลองเก่ามีจำนวนทั้งสิ้น 1,009 คน แบ่ง เป็นชาย 512 คน หญิง 497 คน มีครัวเรือนทั้งหมด 275 ครัวเรือน มีบ้านเรือน 231 หลังคาเรือน พื้นที่ของหมู่บ้านมีอาณาเขตติดต่อกับ คือ ทิศเหนือติดกับตำบลหนองจะบก (หมู่บ้านกรีน) ทิศใต้ติดกับตำบลในเมือง ทิศตะวันออกติดหมู่บ้านคนชุม และทิศตะวันตกติดกับตำบลหนองจะบก ประชาชนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่กันเป็นกระจุก สภาพของดินในหมู่บ้าน จะเป็นดินเหนียวปนร่วน ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะในหมู่บ้านไม่มี และมีสภาพภูมิอากาศอยู่ 3 ฤดู คือ ฤดูฝน, ฤดูหนาว, ฤดูร้อน มีนายบุญฤทธิ์ โคิมพุดชา เป็นผู้นำที่มีความสามารถทำตัว เป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกน้องปฏิบัติ หมู่บ้านตะคลองเก่ามีไฟฟ้า, น้ำประปาใช้ครบทุกหลังคาเรือน
- 3) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกผัก เช่น ค่ะน้ำ, ผักบุ้ง, ผักชี, ต้นหอม, ผักกวางตุ้ง และ ยี่ห่วย เป็นต้น จำนวน 120 ครอบครั้ว รองลงมาอาชีพเลี้ยงสัตว์จำนวน 65 ครอบครั้ว (เลี้ยงวัว, เลี้ยงควาย, เลี้ยงเป็ด, เลี้ยงปลา, เลี้ยงไก่, เลี้ยงสุกร) ทำนาจำนวน 5 ครอบครั้ว, ค้าขาย (เบ็ดเตล็ด, สินค้าอุปโภคบริโภค) 16 ครอบครั้ว, รับราชการจำนวน 30 ครอบครั้ว และรับจ้างจำนวน 39 ครอบครั้ว ประชาชนมีที่ทำกินเป็นของตนเอง ซึ่งมีพื้นที่ 1-5 ไร่ มีจำนวน 55 ครอบครั้ว, พื้นที่ 6-10 ไร่ มีจำนวน 49 ครอบครั้ว, พื้นที่ 11-12 ไร่ มีจำนวน 21 ครอบครั้ว โดยรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 20,001-30,000 บาท จำนวน 145 ครอบครั้ว ส่วนใหญ่ประชาชนในหมู่บ้านจะเป็นสมาชิก ธกส. และมีบางส่วนที่นิยมใช้บริการเงินกู้ธนาคาร โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาท ต่อ เดือน
- 4) ด้านวัฒนธรรม ประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพเรียบง่าย บิดหลักตามแบบแผนที่ปฏิบัติ ในพื้นที่ของหมู่บ้านมีวัดประจำหมู่บ้านชื่อ “วัดตาลโตนด” ซึ่งมีพระประจำวัดอยู่ 6 รูป ในเขตพื้นที่ของหมู่บ้านไม่มีโรงเรียนต้องอาศัยไปศึกษาที่ “โรงเรียนสุนารี 2” ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองกระทุ่ม มีคนพิการอยู่ 4 คน แต่ทุกคนก็ศึกษาต่อ ทางด้านสุขภาพพอคิดชาวบ้านเคยเป็นโรคฉี่หนู ปัจจุบันได้มีการจัดอาสาสมัครแม่บ้านที่ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพให้กับสมาชิกในหมู่บ้านได้รับทราบ

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

- 1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านโดยส่วนรวมมีความเข้าใจถึงนโยบายของรัฐบาลที่มีการจัดตั้งโครงการกองทุนนี้ขึ้นมา โดยมีความเข้าใจว่าเป็นกองทุนที่มีการจัดสรรให้กับหมู่บ้านทุกแห่ง ซึ่งเป็นมาตรการเร่งด่วนที่จะแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่รอดได้และพึ่งพาตนเองได้ โดยชาวบ้านได้นำเงินที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้ ไปลงทุนในอาชีพต่างๆ ทำให้หมู่บ้านมีการหมุนเวียนเงินมากขึ้น และเงินส่วนนี้เป็นเงินที่ช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม โดยมีกำหนดชำระเงินคืนเป็นรายปี โดยรวมทุกคนเห็นดีด้วย เพราะมีการคิดดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าสถาบันการเงินอื่นๆ แต่ทั้งนี้ก็ต้องดูให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่เขียนไป
- 2) เงิน 1 ล้านบาท จากการที่รัฐบาลได้จัดสรรเงินให้กับหมู่บ้านแต่ละแห่งเป็นจำนวน 1 ล้านบาท ซึ่งสมาชิกสามารถยื่นเรื่องขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน และการสร้างรายได้ ในวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน ในวงเงินไม่เกิน 3,000 บาท และได้กันไว้เป็นเงินฉุกเฉินของหมู่บ้าน 20,000 บาท ปัจจุบันสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่าได้กู้เงินไปใช้ในการพัฒนาอาชีพเป็นจำนวนเงินทั้งหมด 968,300 บาท และมีเงินคงเหลือทั้งสิ้น 12,191.97 บาท
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตะคลองเก่าได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเหมาะสมและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนด มีการดำเนินงานเป็นไปด้วยความโปร่งใส การคัดเลือกคณะกรรมการครั้งนี้มีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของสมาชิกในหมู่บ้าน ปัจจุบันคณะกรรมการกองทุนมีทั้งหมด 12 คน เป็นชาย 6 คน และเป็นหญิง 6 คน ซึ่งประกอบไปด้วย ประธานกองทุน, รองประธานกองทุน, เลขานุการ, ผู้ช่วยเลขานุการ, เภรัญญิก, ผู้ช่วยเภรัญญิก, ประชาสัมพันธ์, ผู้ตรวจสอบภายในและกรรมการกองทุน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่ถ้าครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่กรรมการกองทุนเข้ารับตำแหน่งให้กรรมการกองทุนจับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนที่กำหนด
- 4) กฎระเบียบกองทุน พบว่า กฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่าได้มาจากการที่คณะกรรมการกองทุนร่วมกันจัดร่างขึ้น โดยขอความเห็นชอบจากสมาชิกในหมู่บ้านด้วยการเวทีหมู่บ้านแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งรายละเอียดของกองทุนจะประกอบไปด้วย คุณสมบัติ

ของสมาชิก การเข้าสมัครเป็นสมาชิก หุ้น เงินขอกู้ ดอกเบี้ย ค่าปรับ เป็นต้น เพื่อเป็น
แนวทางในการบริหารการจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพและชัดเจนมากขึ้น

- 5) การประชาสัมพันธ์ พบว่า คณะกรรมการได้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกได้รับทราบข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนเก่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุน การขอสมัครเป็นสมาชิก การรับสมัครเป็นสมาชิก การขอกู้ การอนุมัติเงินกู้ เป็นต้น เพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
- 6) บัณฑิตกองทุน พบว่า โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องการให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้าน เพื่อเข้าไปช่วยส่งเสริมพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านให้มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และให้คำปรึกษาสมาชิกกองทุนในการจัดทำกิจกรรมโครงการและแผนการให้เงินกู้ โดยบัณฑิตกองทุนเป็นคนในพื้นที่ของหมู่บ้าน ตลอดจนเก่าที่ทำการศึกษา จึงง่ายต่อการทำงาน พร้อมทั้งมีอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศก์คอยช่วยเหลือด้านวิชาการแก่บัณฑิตกองทุนขณะปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนเก่า ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้
- 7) ผู้สมัครขอกู้ พบว่า ผู้สมัครขอกู้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายระเบียบของกองทุน มีจุดมุ่งหมายในการขอกู้เงินเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน และสร้างรายได้ และผู้สมัครขอกู้มีความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติตาม
- 8) เงินกู้ชำระคืน เมื่อคณะกรรมการพิจารณาให้เงินผู้กู้ดำเนินการจนสามารถเกิดเป็นรายได้ ซึ่งเป็นเงินกู้ประเภทพัฒนาอาชีพ โดยผู้ประกอบการอาชีพปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ และช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมด้วยดอกเบี้ยภายใน 1 ปี , อาชีพค้าขาย ผู้กู้ต้องส่งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 3 เดือน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่กำหนด ความสามารถในการชำระเงินกู้คืนไม่สม่ำเสมอ ผู้กู้ในการประกอบอาชีพค้าขายของเบ็ดเตล็ดและสินค้าอุปโภคบริโภคจำนวน 3 คน จากผู้กู้ทั้งหมดจำนวน 5 คน ที่ไม่สามารถชำระเงินคืนได้ตรงเวลา ทางคณะกรรมการกองทุนได้ร่วมกันพิจารณาให้สามารถผ่อนผันได้ โดยจ่ายเฉลี่ยเป็นรายเดือนแทน ซึ่งรายได้จากการชำระคืนเงินกู้คณะกรรมการจะนำมาจัดสรรไว้สำหรับเป็นเงินกู้ให้กับสมาชิกครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินในหมู่บ้าน

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

- 1) การจัดทำระเบียบกองทุน พบว่า จากการที่คณะกรรมการกองทุนร่วมกันจัดร่างขึ้น โดยได้ทำการศึกษาเอกสารจากระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ แล้วจึงนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับหมู่บ้านตะคลองเก่า โดยมี นายศรายุทธ วีระเทศ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปรุใหญ่, นายกะสัน เข้มศรี เภรัญญิกกลุ่มออมทรัพย์, นายสมพงษ์ รัตนประพันธ์ หน่วยปราบปรามครูฝึกทหาร, นายบุญสม บรรจงปรุ เภรัญญิกกองทุนหมู่บ้าน และ นายสมชัย ห่อนจะบก เภรัญญิกกลุ่มอาสาสมัครแม่บ้าน ร่วมเป็นที่ปรึกษา โดยขอความเห็นชอบร่วมกับสมาชิกในหมู่บ้าน เสนอต่อไปที่ธนาคารออมสินเพื่อพิจารณาต่อ
- 2) การรับสมัคร พบว่า คณะกรรมการได้เปิดรับสมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีผู้ยื่นความจำนงในการสมัครเป็นจำนวน 144 คน ซึ่งในจำนวนนั้นมีผู้ยื่นเรื่องขอกู้จำนวน 103 คน ซึ่งคณะกรรมการได้ทำการพิจารณาตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า โดยเริ่มจากยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกที่คณะกรรมการกองทุนพร้อมเอกสารต่างๆ คือ สำเนาทะเบียนบ้าน, สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และค่าสมัคร 20 บาท ซึ่งทางคณะกรรมการจะรับสมัครสมาชิกเดือนละ 1 ครั้ง
- 3) การคัดเลือกผู้กู้ พบว่า คณะกรรมการกองทุนพิจารณาคัดเลือกผู้กู้ โดยดูจากภูมิหลังของผู้กู้ ประเภทของกู้ คุณสมบัติของผู้กู้ และโครงการที่เสนอสามารถดำเนินการได้จริง มีแนวโน้มประสบความสำเร็จและก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้มีความสามารถในการชำระเงินกู้คืนแก่กองทุน
- 4) การระดมเงินออม พบว่า สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านทุกคน ต้องมีเงินฝากสัจจะทุกเดือนๆ ละเท่าๆ กันในวงเงินไม่น้อยกว่า 50 บาท โดยฝากทุกวันที่ 1-5 ของทุกเดือน และสามารถเพิ่มจำนวนเงินฝากสัจจะได้ปีละหนึ่งครั้งในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี ซึ่งสมาชิกสามารถถอนและปิดบัญชีได้ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิก โดยนำเงินและสมุดบัญชีมาฝากกับคณะกรรมการกองทุน ทางคณะกรรมการก็จะเซ็นตั้งชื่อรับเงินและส่งสมุดคืนกับสมาชิกให้เก็บรักษาไว้กับตัวเอง ปัจจุบันมีเงินสัจจะรวมทั้งสิ้นจำนวน 49,619.27 บาท (ประจำเดือนสิงหาคม 2545) มีบางเดือนที่สมาชิกไม่สามารถนำเงินมาฝากได้ ทางคณะกรรมการก็มีการผ่อนผันตามความเหมาะสม
- 5) การอนุมัติวงเงิน พบว่า คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินที่ชัดเจน คุณลักษณะของโครงการว่าสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน โดยประเภทของการกู้ ถ้าเป็นการพัฒนาอาชีพ, การสร้างงานและการสร้างรายได้ มีวงเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท ถ้าบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน มีวงเงินกู้ไม่เกิน 3,000 บาท

ปัจจุบันมีการอนุมัติเงินกู้ประเภทการพัฒนาอาชีพทั้งสิ้นจำนวน 968,300 บาท แบ่งเป็นอาชีพปลูกผักจำนวน 57 คน เป็นจำนวนเงิน 531,500 บาท อาชีพเลี้ยงสัตว์จำนวน 38 คน เป็นเงิน 349,500 บาท ค้าขายเบ็ดเตล็ด 5 คน เป็นจำนวนเงิน 50,300 บาท ช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์จำนวน 3 คน เป็นเงิน 37,000 บาท เมื่อผ่านการอนุมัติแล้วทางผู้กู้ต้องทำสัญญากู้เงินกับทางคณะกรรมการ

6) การทำบัญชี พบว่า ระบบการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า กรรมการที่มีหน้าที่ในการทำบัญชียังไม่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับบัญชีดีพอ ถึงจะผ่านการเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับระบบบัญชีมาแล้ว ซึ่งวิธีที่ทำอยู่เป็นการทำบัญชีที่ใช้ความเข้าใจของชาวบ้านเอง คือ การทำบัญชีรายรับและรายจ่ายในแต่ละครั้งของรายการที่มี

7) การรับชำระหนี้ พบว่า กองทุนหมู่บ้านทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้กำหนดระยะเวลาในการชำระหนี้จากผู้กู้ อาทิเช่น ผู้ก้นำเงินไปลงประกอบอาชีพปลูกพืชผักต่างๆ ,ช่างต่างๆ และเลี้ยงสัตว์ จะชำระเป็นรายปี ถ้าเป็นอาชีพค้าขายจะชำระราย 3 เดือน โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.50 บาท ต่อ เดือน(6บาท/ปี) ถ้าผู้กู้คิดสัญญาให้เสียดอกเบี้ยปรับร้อยละ 0.50 บาท ต่อ วัน เว้นแต่ได้รับการอนุญาติผ่อนผันจากคณะกรรมการกองทุน โดยทางคณะกรรมการมีแบบฟอร์มผู้กู้ที่ต้องการชำระเงินคืนทำการกรอกแบบฟอร์ม แล้วส่งให้ทางคณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยอีกครั้ง ก่อนที่ผู้กู้จะนำเงินและแบบฟอร์มไปยังธนาคารออมสินสาขาที่ผู้กู้สมัครเป็นสมาชิก เพื่อชำระเงินที่กู้ไป หลังจากทางธนาคารรับชำระเงินเรียบร้อยแล้ว ผู้กู้จะได้รับใบเสร็จรับรองการจ่ายเงิน ซึ่งผู้กู้จะต้องนำไปถ่ายเอกสารแล้วส่งให้ทางคณะกรรมการเก็บไว้เป็นหลักฐาน ปัจจุบันถึงกำหนดการชำระหนี้คืนในผู้กู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายจำนวน 5 ราย โดยมีผู้กู้ค้างชำระเป็นจำนวน 3 คน จำนวนเงิน 29,300 บาท ซึ่งทางคณะกรรมการได้พิจารณาร่วมกันอนุญาติให้ผู้กู้สามารถผ่อนผันได้ โดยเฉลี่ยส่งคืนเป็นรายเดือนจนกว่าจะครบ

8) การจัดประชุมของกองทุน พบว่า ประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีการจัดประชุมเพื่อรายงานความก้าวหน้า ตลอดจนปัญหาต่างๆ โดยร่วมกันพิจารณาหาแนวทางที่ถูกต้องเป็นประจำทุกๆเดือน และจัดเวทีชาวบ้านรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนให้ชาวบ้านได้รับทราบร่วมกัน เป็นผลทำให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในกองทุนมากขึ้น

9) การจัดอบรมความรู้เพิ่มเติม พบว่า จากการที่ผู้กู้ได้นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพต่างๆ ทางคณะกรรมการได้จัดประชุมให้กับสมาชิกที่ทำกรูในแต่ละอาชีพรวมกลุ่มกัน ประกอบด้วยอาชีพปลูกผัก,อาชีพเลี้ยงสัตว์,อาชีพค้าขาย,อาชีพช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของปัญหาหรือเทคนิควิธีการเพิ่มผลผลิต ทำให้ผู้กู้มีความรู้เพิ่มขึ้นนำไปบริหารจัดการกิจกรรมของตนที่ทำอยู่

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง

จำนวนสมาชิกกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่ามีสมาชิกกองทุนรวมทั้งสิ้น 144 คน มีผู้สมัครขอกู้จำนวน 103 คน ได้รับการอนุมัติทั้งสิ้น 103 คน

จำนวนผู้กู้ พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านปัจจุบันมีจำนวนผู้กู้รวมทั้งสิ้น 103 คน โดยมียอดเงินกู้ 968,300 บาท แบ่งเป็นอาชีพหลักๆ ได้ 4 ประเภท คือ ทำสวนผัก (ผักบุ้ง ผักคะน้า กวางตุ้ง ต้นหอม ผักชี ขีหระ) จำนวน 57 ราย เป็นจำนวนเงินกู้ 531,500 บาท , เลี้ยงสัตว์ จำนวน 38 คน เป็นจำนวน 34,900 บาท (เลี้ยงวัวจำนวน 20 ตัว มี 3 ครอบครั้ว , เลี้ยงควาย จำนวน 11 ตัว มี 6 ครอบครั้ว , เลี้ยงเป็ด จำนวน 190 ตัว มี 5 ครอบครั้ว , เลี้ยงไก่จำนวน 1,375 ตัว มี 140 ครอบครั้ว , เลี้ยงสุกรจำนวน 24 ตัว มี 5 ครอบครั้ว และเลี้ยงปลาจำนวน 1,572 ตัว มี 6 ครอบครั้ว) ค้าขาย (เบ็ดเตล็ดและสินค้าอุปโภคบริโภค) 5 คน เป็นจำนวนเงินกู้ 50,300 บาท และช่างซ่อมรถยนต์ 3 ราย เป็นจำนวนเงินกู้ 37,000 บาท ซึ่งให้เห็นถึงความต้องการของสมาชิกในหมู่บ้านที่มีความสนใจและต้องการเงินทุนในการไปประกอบอาชีพที่ตนถนัด

จำนวนผู้กู้ชำระคืน พบว่า ผู้กู้ที่ครบกำหนดการชำระเงินคืนเป็นอาชีพค้าขาย จำนวน 5 คน เป็นจำนวนเงิน 50,300 บาท ชำระเรียบร้อยแล้ว 2 คน เป็นจำนวนเงิน 21,000 บาท และค้างชำระเงินคืนจำนวน 3 คน เป็นจำนวนเงิน 29,300 บาท ในส่วนของผู้กู้ที่ผิดสัญญาทางคณะกรรมการได้ออญาติผ่อนผันการชำระเงินคืนได้ โดยเฉลี่ยเป็นรายเดือน จนกว่าจะครบ แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการควรจะมีการพิจารณาปล่อยกู้ให้มีความรอบคอบมากกว่านี้ โดยนำประเด็นสำหรับการพิจารณาของผู้อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น รายได้หลักที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้เองหรือไม่ ฐานะความเป็นอยู่ จำนวนบุตรที่ศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น

จำนวนอาชีพที่เกิดขึ้น พบว่า ผู้กู้ได้นำเงินไปดำเนินการในการประกอบอาชีพต่างๆ จำนวน 4 ประเภท คือ อาชีพปลูกผัก(ผักบุ้ง ผักชี ผักคะน้า ต้นหอม ขีหระ กวางตุ้ง) 57 คน อาชีพเลี้ยงสัตว์(เลี้ยงสุกร 22 คน, เลี้ยงไก่ 1 คน, เลี้ยงโค-กระบือ 8 คน, เลี้ยงปลา 7 คน) 38 คน อาชีพค้าขาย (เบ็ดเตล็ดและสินค้าอุปโภคบริโภค) 5 คน อาชีพช่างซ่อมรถยนต์ 3 คน

2) ผลกระทบโดยตรง

จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านตะคลองเก่ามีเงินทุนสะสมจากเงินตั้งจะที่สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านนำเงินมาฝากไว้เพื่อเป็นเงินออม เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 4,9319.27 บาท ซึ่งเป็นตัวเลขภายในเดือนสิงหาคม 2545 ส่งผลให้หมู่บ้านตะคลองเก่ามีความเข้มแข็งจำนวนผู้ที่กู้ได้ พบว่า จากสมาชิกที่ยื่นความจำนงขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านจำนวนทั้งหมด 103 คน คณะกรรมการได้มีการพิจารณาตรวจสอบและอนุมัติให้ปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกทั้งหมด 103 คน เนื่องจากวงเงินที่ขอกู้ไม่สูงมาก สามารถเฉลี่ยเงินให้กู้โดยดูจากความเหมาะสมของโครงการที่เขียนมา เป็นผลให้สมาชิกทุกคนได้รับเงินกู้ทั้งหมด

การขยายกิจการของผู้กู้ พบว่า มีการขยายกิจการของผู้กู้ขนาดใหญ่ขึ้น ผู้กุนำเงินที่ได้จากการปล่อยกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ไปจัดซื้อวัตถุดิบต่างๆเพิ่มมากขึ้น อาชีพค้าขายมีการสั่งซื้อสินค้าประเภทอุปโภคบริโภค และ เบ็ดเตล็ดต่างๆ ที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวันมาบริการให้กับสมาชิกที่อยู่ในหมู่บ้าน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภค ทำให้มีสินค้าในการเลือกซื้อจับจ่ายมากขึ้นเป็นที่ดึงดูดใจให้ลูกค้าเข้ามาซื้อสินค้าอีก โดยถือเป็นทางเลือกที่ดีอีกทางหนึ่ง ดีกว่าเสียเวลาเข้าไปซื้อสินค้าในเมือง และเมื่อมีการซื้อสินค้าที่ขายในท้องถิ่นตนเองก็จะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจก่อให้เกิดการหมุนเวียนเงินในชุมชนขึ้น หรือในส่วนของผู้ที่ประกอบอาชีพช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ ที่สามารถนำเงินกู้ไปซื้ออุปกรณ์จำพวกอะไหล่รถ ไม่ว่าจะเป็น หัวเทียน คาร์บู น็อต เครื่องปั๊มลม เป็นต้น มาให้บริการแก่ลูกค้าได้มากขึ้น

3) ผลกระทบทางอ้อม

เกิดทัศนคติที่ดีต่อกองทุน พบว่า เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆของกองทุน ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่น

ชุมชนมีเศรษฐกิจดีขึ้นจากแต่ก่อน โดยดูได้จากสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถจับจ่ายใช้สอยสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งทำให้กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งเพียงพอที่จะทำให้โครงการกองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จ โดยเห็นได้จากที่ประชาชนให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และจากข้อมูลชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนที่ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลทั่วไป ที่แสดงข้อมูลให้เห็นว่าสมาชิกในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ดี

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้ดูแลและครอบครัว พบว่า ผู้ดูแลและครอบครัวมีความรู้ความสามารถในการดำเนินการประกอบอาชีพ ดังจะเห็นได้จากผู้ดูแลที่กู้เงินนำไปลงทุนประกอบอาชีพการปลูกผัก ผู้ดูแลมีความรู้ความสามารถที่จะคัดเลือกชนิดผักที่จะนำมาปลูกให้เหมาะกับช่วงฤดูกาล ส่งผลให้ได้ปริมาณของผลผลิตสูง เพราะผู้ดูแลสามารถนำเอาความรู้ที่มี นำมาปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ
- 2) อาชีพหลักของผู้ดูแล พบว่า สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม การปลูกผักเป็นจำนวน 120 ครอบครัว การเลี้ยงสัตว์จำนวน 65 ครอบครัว การทำนาจำนวน 5 ครอบครัว การค้าขายจำนวน 16 ครอบครัว รับจ้างจำนวน 39 ครอบครัว และรับราชการจำนวน 30 ครอบครัว ซึ่งถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทางคณะกรรมการกองทุนพิจารณาปล่อยเงินกู้ให้กับผู้ดูแล แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงและตั้งใจจริงในการดำเนินการ
- 3) หนี้สินธนาคารของผู้ดูแล ชาวบ้านในหมู่บ้านเป็นสมาชิกของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในภาคเกษตรกรรม เนื่องจากไม่มีเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้ต้องขอกู้เงินกับสถาบันการเงินแห่งนี้ ซึ่งเป็นหน่วยงานของภาครัฐบาลที่มีวัตถุประสงค์ให้บริการแก่ประชาชนเป็นหลัก เฉลี่ยต่อคนไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท ซึ่งควรได้รับการแก้ไขเพราะจะส่งผลทำให้สมาชิกมีหนี้สินล้นตัว ทำให้ความสามารถในการชำระเงินคืนกับกองทุนน้อยลง
- 4) หนี้สินนอกระบบของผู้ดูแล พบว่า มีสมาชิกผู้ดูแลบางคนที่เป็นหนี้สินนอกระบบ โดยเป็นหนี้มาก่อนที่มาเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน จากการเก็บข้อมูลได้ความว่า สมาชิกผู้ดูแลนั้นไม่สามารถสมัครเป็นสมาชิกกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ได้ เพราะมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน ไม่มีกลุ่มให้เข้า จึงต้องใช้บริการกู้เงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ ที่คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาท/เดือน เมื่อผู้ดูแลสมัครเป็นสมาชิกกับกองทุนหมู่บ้านก็มีความตั้งใจดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ เพื่อนำกำไรที่เกิดขึ้นไปชำระเงินที่กู้มาจากนายทุนนอกระบบ

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) สถานที่ และวัตถุดิบ พบว่า ผู้ดูแลได้จัดหาสถานที่ในการประกอบการ โดยได้เลือกใช้พื้นที่ในบริเวณบ้านของผู้ดูแล เนื่องจากพื้นที่นี้ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ และยังเป็นการประหยัดเงิน

ในการลงทุน อาทิเช่น การเลี้ยงสุกร ผู้มีส่วนใหญ่เลี้ยงไว้ตามบริเวณบ้านของตนเอง เพราะสะดวกต่อการนำอาหารไปให้ ประหยัดระยะเวลา สามารถดูแลได้อย่างใกล้ชิด ส่วนทางด้านวัตถุดิบผู้ผู้มีการจัดซื้อจากร้านค้าที่ขายราคาส่ง ตามร้านค้าในหมู่บ้าน หรือร้านค้ามีคนเคยไปซื้อ ได้ราคาถูก

- 2) เงินที่ผู้ผู้มา พบว่า สมาชิกผู้ผู้ของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ซึ่งผู้ผู้ในประเภทการพัฒนาอาชีพ (การปลูกผัก, การเลี้ยงสัตว์, การค้าขาย, การซ่อมรถมอเตอร์ไซด์) จำนวนทั้งหมด 103 คน โดยมีวงเงินผู้ผู้ไม่เกิน 20,000 บาท ผู้ผู้นำเงินที่ได้ไปลงทุนดำเนินกิจกรรมตามโครงการที่เขียนขอผู้ผู้ไป โดยมีระยะเวลาในการชำระคืนเป็นรายปี ดอกเบี้ย 6 บาท/ปี ถ้ามีการชำระล่าช้าต้องเสียค่าปรับร้อยละ 0.50 บาท/วัน
- 3) วัตถุประสงค์การผู้ผู้ตามโครงการ พบว่า ผู้ผู้เขียนโครงการขอผู้ผู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน โครงการที่เขียนไปจะเป็นการประกอบอาชีพปลูกผัก (ผักบุ้ง คื่นหอย คื่นหอย ยี่หระ กวางตุ้ง ผักชี) การเลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงวัว ควาย สุกร ปลา ไก่ เป็ด) ช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ ค้าขายประเภทเบ็ดเตล็ดและสินค้าอุปโภคบริโภค โดยโครงการดังกล่าวสามารถปฏิบัติได้จริงและมีแนวโน้มประสบความสำเร็จ
- 4) เทคนิควิธีทำงาน ผู้ผู้ได้ใช้เทคนิคการทำงาน โดยทำงานตามวิธีการที่เคยทำประจำ และใช้การลองผิดลองถูก ค้นหาเทคนิคที่จะเพิ่มผลผลิต

3. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) การทำกิจการผู้ผู้ ผู้ผู้เลือกประกอบอาชีพที่ตัวเองถนัดและเคยทำมาก่อน เพื่อช่วยต่อการบริหารจัดการ โดยดำเนินการต่างๆ ด้วยความถูกต้องและเหมาะสม ไม่เอาเปรียบหรือสร้างปัญหาให้กับสังคม ผู้ผู้อชีพค้าขายไม่มีการขายสินค้าที่คิดกำไรเกินความเป็นจริงมาก แต่จะขายสินค้าในราคาที่เหมาะสมและไม่แตกต่างจากสินค้าที่ขายอยู่ในตัวเมือง
- 2) การหาตลาดที่ดี ผู้ผู้ที่ทำการผู้ผู้ไปลงทุนปลูกผักต่างๆ ส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าคนกลางที่เป็นคนในหมู่บ้านมารับซื้อและให้ราคาที่เหมาะสมกับราคาในตลาด แต่ก็ยังคงประสบปัญหาเนื่องจากบางช่วงเวลากลับมาผักล้นตลาด ส่งผลให้ผักมีราคาถูก ผู้ผู้จึงต้องหาแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการออกสำรวจสถานะความต้องการของตลาด
- 3) การไปดูงาน ผู้ผู้ได้ดำเนินการไปศึกษาวิธีการใหม่ๆ จากหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น ผู้ผู้ที่ประกอบอาชีพปลูกผักได้ไปดูการทำปุ๋ยชีวภาพของหมู่บ้านกรีน ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มกันเองของชาวเกษตรกร เป็นการเพิ่มความรู้ความสามารถให้กับตัวของผู้ผู้เอง โดยได้นำเอาไปปรับประยุกต์ใช้ในกิจการของตนเอง หมู่บ้านตะคลองเก่าก็มีการจัดกลุ่มกันเพื่อเรียนรู้ร่วมกันทั้ง 7 หมู่บ้าน ในเรื่องของการประกอบอาชีพต่างๆ

- 4) การใช้จ่ายเงินกู้ พบว่า ผู้กู้ได้นำเงินที่กู้มาซื้อวัตถุดิบป้อนเข้าขบวนการ โดยดูจากความคุ้มค่างี่ลงทุน อาทิเช่น มีการเลือกซื้อสัตว์ที่จะนำไปเลี้ยงโดยคัดเลือกดูจากความสมบูรณ์ และมีราคาไม่แพงจนเกินไป
- 5) การทำบัญชีใช้จ่าย พบว่า สมาชิกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านจะดำเนินการทำระบบบัญชีแบบง่ายๆ โดยทำเป็นบัญชีรายรับรายจ่ายในแต่ละรายการที่ซื้อ

4. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง

รายได้เป็นเงิน พบว่า ผู้กู้ได้ดำเนินกิจการจนเกิดเป็นรายได้ ที่มีทั้งหมดที่ใช้ลงทุนกับกำไรที่เกิดจากการลงทุน ซึ่งสามารถป้อนเข้าสู่กองทุนหมู่บ้าน ผู้กู้สามารถนำเงินไปชำระคืนกับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นเงินในการกู้ครั้งต่อไปให้กับสมาชิก

ผลผลิตเป็นสิ่งของ พบว่า ผู้กู้ที่ประกอบอาชีพปลูกผัก ผลผลิตที่เกิดขึ้นจะเป็นผักที่ทำการปลูกขาย บางช่วงก็ประสบปัญหาผักราคาตก จึงทำให้ผู้กู้ต้องคอยติดตามความต้องการของตลาดอยู่เสมอ

2) ผลกระทบโดยตรง

ผู้กู้ได้ขยายกิจการ พบว่า ผู้กู้มีการขยายกิจการเพิ่มขึ้นจากเดิม โดยมีการเพิ่มสินค้าให้กับสถานประกอบการ ทำให้ผู้กู้ได้รับผลตอบแทนสูงขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม

ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง พบว่า ผู้กู้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้กู้มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ ผู้กู้สามารถประกอบอาชีพจนเกิดกำไร และสามารถนำกำไรที่เกิดขึ้นมาเพิ่มทุนในการประกอบอาชีพนั้นได้อีก ทำให้อาชีพนั้นมีความยั่งยืนสามารถดำเนินการต่อไปได้

มีชื่อเสียง เมื่อผู้กู้ประสบความสำเร็จจากกิจการที่ดำเนินการ ทำให้ได้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน ส่งผลให้เป็นที่ยอมรับและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

4.3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพปลูกผัก (ผักบุ้ง ผักชี ผักคะน้า ต้นหอม ยี่ห่วย), อาชีพเลี้ยงสัตว์(เลี้ยงสุกร 22 คน เลี้ยงไก่ 1 คน เลี้ยงโค-กระบือ 8 คน เลี้ยงปลา 7 คน), อาชีพค้าขาย(เบ็ดเตล็ดและสินค้าอุปโภคบริโภค), อาชีพช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ ของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1) อาชีพปลูกผัก ประกอบด้วยผู้กู้จำนวน 57 ราย เป็นจำนวนเงินกู้ทั้งหมด 531,500 บาท โดยมีปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินที่กู้จากกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท ส่วนใหญ่จะทำการเพาะปลูกในสถานที่หรือพื้นที่ของตนเอง โดยใช้เทคนิควิธีการที่ทำอยู่เป็นประจำ เริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน การเตรียมพันธุ์พืชที่จะนำมาเพาะปลูก โดยส่วนใหญ่แล้วผู้กู้จะมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพหลักในการเพาะปลูกผัก จึงง่ายต่อการที่จะเลือกผักที่จะนำมาเพาะปลูก โดยคำนึงถึงภาวะความต้องการของตลาดและความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งชนิดของพืชแต่ละชนิดที่เหมาะสมกับช่วงเวลาปลูก วิธีการใส่ปุ๋ย ล้วนแล้วแต่อาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่ โดยมีกระบวนการที่ดีได้แก่ การเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งผู้กู้จะทราบกำหนดระยะเวลาของพันธุ์พืชแต่ละชนิดที่เลือกปลูก การหาตลาดนั้นผู้กู้จะใช้ระบบผ่านตัวกลาง คือ พ่อค้าคนกลางที่จะทำหน้าที่รับซื้อผักจากผู้ผลิตโดยตรง

2) อาชีพเลี้ยงสัตว์ ซึ่งจะกล่าวถึง การเลี้ยงสุกร ประกอบด้วยผู้กู้จำนวน 38 ราย เป็นจำนวนเงินในการขอกู้ 34,900 บาท โดยมีปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินที่กู้มาโดยมีวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท ประสบการณ์ของผู้กู้ที่จะนำเอาความรู้ความสามารถมาใช้ในการบริหารการจัดการให้เกิดประโยชน์มากที่สุด การใช้สถานที่เลี้ยงในพื้นที่ของตนเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสถานที่ในการประกอบอาชีพ ในส่วนของกระบวนการที่ดี ได้แก่ การนำเทคนิควิธีใหม่มาประยุกต์ใช้ โดยปกติการเลี้ยงสุกรจะให้แต่อาหารสำเร็จรูปตามอายุของสุกร อาจจะมีการนำเศษอาหารที่ทิ้งแล้วมาให้กิน แต่ความเป็นจริงแล้ว มีผู้กู้บางส่วนได้นำเอาผักบึง, กกล้วย ที่หาได้ตามพื้นที่ในบริเวณชุมชนบ้านตะคลองเก่า ซึ่งในบริเวณรอบๆของพื้นที่ชุมชนจะมีกล้วยขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก บางครั้งก็ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ หรือมีการนำเศษอาหารขยะมาจากโรงงานที่ผลิตขนมปัง นำเอามาให้สุกรกินเป็นอาหาร จากการให้อาหารอย่างเดียวกับการให้อาหารชนิดอื่นนอกเหนือจากอาหารสำเร็จรูปแล้ว ผลปรากฏว่าการให้อาหารในแบบหลังส่งผลให้สุกรมีการเจริญเติบโตเร็วกว่าการให้อาหารในแบบแรก และผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ อันได้แก่ สุกรที่มีขนาดใหญ่จนสามารถขายได้ในราคาที่สูง มีกำไรจากการลงทุน ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น ในด้านการตลาดที่มารองรับการซื้อขายสุกร ส่วนใหญ่จะเป็นการขายให้กับบุคคลที่ประกอบอาชีพขายเนื้อสุกรในตลาด ซึ่งจะผูกขาดในการซื้ออาจสืบเนื่องมาจากเป็นลูกค้าที่คุ้นเคยกันมานานแล้ว

3) อาชีพค้าขาย มีจำนวนผู้ประกอบการอาชีพนี้ทั้งหมด 5 ราย เป็นจำนวนเงินกู้ทั้งหมด 50,300 บาท โดยมีปัจจัยนำเข้าที่ดี มีวงเงินที่ให้กู้ไม่เกิน 20,000 บาท ผู้กู้ที่กู้เงินไปประกอบอาชีพค้าขายส่วนใหญ่จะเปิดร้านขายสินค้าอยู่ก่อนแล้ว เพียงต้องการกู้เงินไปซื้อสินค้าเพิ่มขึ้นจากเดิม โดยใช้เทคนิควิธีการซื้อสินค้ามาขายให้มีความหลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการของ

กลุ่มเป้าหมายที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ในส่วนของกระบวนการที่ดี อันได้แก่ การขายสินค้าในราคาที่ไม่ใกล้เคียงกับราคาที่ห้างสรรพสินค้าในเมืองตั้งราคาไว้ เป็นการจูงใจและเรียกลูกค้าที่ดีอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งผลผลิตที่ดีออกมาก็คือ สามารถดำเนินกิจการได้อย่างมั่นคง เกิดกำไรที่จะนำไปลงทุนหมุนเวียนต่อไปได้ สามารถชำระคืนเงินกู้ได้

- 4) อาชีพช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ มีจำนวนทั้งหมด 3 ราย เป็นเงินกู้ทั้งหมด 37,000 บาท โดยมีปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ ประสบการณ์ของผู้กู้ โดยปกติผู้กู้เปิดบริการซ่อมรถมอเตอร์ไซด์อยู่ก่อนแล้ว จึงมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบริการซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ พร้อมทั้งเงินที่กู้เข้ามาโดยมีวงเงินไม่เกิน 20,000 บาท เกี่ยวกับกระบวนการที่ดี ได้แก่ การหาตลาดของผู้กู้นั้นจะอาศัยลูกค้าที่มีความคุ้นเคยกันมาก่อนและมีความประทับใจกับบริการที่ดีในการดูแลเอาใจใส่ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ แล้วใช้วิธีการบอกต่อกันไปเป็นกระบวนการดึงดูดใจลูกค้าให้เข้ามาหา

4.4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ของหมู่บ้านตะคลองเก่า ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

- 1) ผลที่เกิดจาก ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของประธานกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า พบว่า นายสุพล โนนใหม่ โดยดำรงตำแหน่งประธานกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ซึ่งมาจากการเลือกตั้งที่เป็นไปอย่างโปร่งใส และได้รับการยอมรับจากสมาชิกของกองทุน ซึ่งประธานกองทุนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านกำหนด มีการยอมรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก มีความยุติธรรม มีการวางตัวเหมาะสม ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลปรุใหญ่ จึงมีประสบการณ์ในการบริหารงาน ทำให้เป็นการเพิ่มศักยภาพในด้านการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า
- 2) ผลที่เกิดจาก การทำตามกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า กฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ได้จัดทำขึ้นจากการพิจารณาร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกองทุนกับสมาชิกกองทุน เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ครบถ้วน พร้อมทั้งมีการศึกษาจากระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งกฎระเบียบที่ทำขึ้นมานั้น เพื่อเป็นแนวทางให้สมาชิกสามารถปฏิบัติร่วมกันได้อย่างถูกต้อง เป็นเครื่องมือที่ทำให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่าประสบความสำเร็จ

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา ทั้ง 3 ข้อ พบว่า

- 1) ศักยภาพของหมู่บ้านตะคลองเก่า ที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกองทุน คือ ความเข้มแข็งของชุมชน อันประกอบไปด้วย สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำความดี มีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาสาสมัครแม่บ้าน กลุ่มการเกษตรเพาะปลูก กลุ่มฌาปนกิจ เป็นต้น การยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก มีผู้นำที่มีคุณธรรมและความยุติธรรม สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุขและอยู่รอดได้ และสมาชิกยังมีการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการอบรมหรือการดูงานนอกสถานที่ต่างๆ
- 2) กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า พบว่า มีการจัดโครงสร้างขององค์กรอย่างชัดเจน โดยการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน ซึ่งได้รับความเห็นชอบระหว่างสมาชิกในชุมชนและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน คณะกรรมการที่ได้มา มีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนเพื่อง่ายต่อการให้บริการสมาชิกของกองทุน มีการเปิดรับสมาชิกกองทุน มีการพิจารณาเงินกู้ของสมาชิกแต่ละรายด้วยความโปร่งใสและถูกต้อง มีการร่างกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โดยการพิจารณาร่วมของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งได้รับความเห็นร่วมกันกับสมาชิกในชุมชน มีการจัดประชุมกันระหว่างคณะกรรมการกองทุนเพื่อรายงานความก้าวหน้าพร้อมทั้งปัญหาต่างๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไข และมีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อแจกแจงรายละเอียดต่างๆ พร้อมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกในชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของกองทุนหมู่บ้านเสมอๆ รวมทั้งการติดตามผลของโครงการกู้ยืม
- 3) แนวโน้มของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า พบว่า จากการที่เริ่มมีเงินจัดสรรลงมาสู่หมู่บ้านเป็นจำนวนเงิน 1 ล้านบาท ผู้นำและคณะกรรมการก็เริ่มกระบวนการบริหารจัดการกองทุนขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเห็นอย่างได้ชัดเจน โดยเริ่มต้นจากการชี้แจงให้สมาชิกได้เข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้าน คิดเสมอว่ากองทุนนี้เป็นกองทุนของพวกเขาทุกคนจึงควรจะต้องช่วยกันรักษาเมื่อกู้ยืมเงินไปควรมีความรับผิดชอบในการชำระเงินคืนให้ตรงตามที่ตกลงไว้ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่จะเข้าใจบทบาทของตัวเอง ผู้กู้เองส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพที่จะนำเงินไปลงทุน มีการหาความรู้เพิ่มเติมโดยถามจากผู้รู้หรือไปดูงานพร้อมทั้งเข้าร่วมการจัดอบรมที่ทางคณะกรรมการได้จัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านและตำบลของแต่ละอาชีพเพื่อ

เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของการบริหารการจัดการกองทุนที่จะประสบความสำเร็จได้อย่างแน่นอน

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

1. เกิดเครือข่ายเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนในแง่มุมต่างๆ โดยการจัดประชุมเวทีประชาคมในระดับตำบล เพื่อเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างคณะกรรมการทั้ง 7 หมู่บ้าน ในด้านการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน
2. สมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุน โดยดูได้จากการเรียกประชุมสมาชิก ซึ่งทุกคนจะให้ความร่วมมือมาประชุมกัน
3. ประสบการณ์ที่ล้มเหลวจากการดำเนินการประกอบอาชีพที่ผ่านมา นำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นมาอีก โดยหาแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม
4. มีการพิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และชัดเจน ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นกับสมาชิกกองทุนที่จะปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ
5. คณะกรรมการมีการพิจารณาคัดเลือกผู้กู้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด ส่งผลให้กองทุนได้สมาชิกที่มีศักยภาพในตัวเองสูง ความสามารถในการชำระเงินกู้ก็มีมาก เพราะผู้กู้มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอาชีพของตนเองด้วยความตั้งใจจริง
6. สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ทำให้คณะกรรมการสามารถดำเนินการบริหารการจัดการเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านได้ง่าย
7. สมาชิกกองทุนยอมรับมติในการพิจารณาร่วมกัน จากการจัดเวทีชาวบ้านมีมติตกลงร่วมกันแล้ว สมาชิกของกองทุนหมู่บ้านทุกคนปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยความเต็มใจ
8. มีการระดมเงินทุน เป็นเงินสงเคราะห์ที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่าทุกคนต้องฝากออมเก็บไว้ใช้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างนิสัยการออมให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
9. ผู้กู้เขียนเสนอโครงการที่สามารถดำเนินได้จริง และเห็นผลแน่นอน ส่งผลให้สมาชิกสามารถชำระเงินคืนกับกองทุนหมู่บ้าน
10. สามารถตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการได้ ซึ่งคณะกรรมการจะทำงานด้วยความโปร่งใส มีการทำเอกสารไว้เป็นหลักฐานเรียบร้อย
11. ค้นพบเทคนิควิธีการใหม่ๆ ที่เพิ่มผลผลิตให้กับผู้กู้

12. ผู้รู้ มีประสบการณ์ ความรู้และความสามารถ ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการจัดการ ประกอบอาชีพที่ดำเนินการอยู่ โดยก่อให้เกิดประสบความสำเร็จได้

ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

1. ผู้รู้บางรายชำระเงินคืนล่าช้า ส่งผลกระทบต่อการบริหารการจัดการกองทุน ทำให้ขาดเงินที่นำไปปล่อยกู้ให้กับสมาชิกคราวต่อไป
2. กรรมการกองทุนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการทำบัญชีไม่ดีพอ ดูได้จากบัญชีที่ทำอยู่เป็นการลงบัญชีรายรับรายจ่ายทั่วไป

การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

พบว่า จากการเข้าร่วมการจัดเวทีชาวบ้านของหมู่บ้านตะคลองเก่า ผู้วิจัยได้เข้าร่วมการจัดเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้านตะคลองเก่ากับสมาชิกในชุมชน ซึ่งได้แก่ กลุ่มสมาชิกอาชีพผู้ประกอบอาชีพปลูกผัก,เลี้ยงสัตว์,ค้าขาย และ ช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่ง ในการดำเนิน โครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน (การจัดเวทีประชาคมระดับตำบลสำหรับผู้ประกอบอาชีพต่างๆ)

ความเข้มแข็งของชุมชน

- 1) **ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด** พบว่า จากการเก็บแบบสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านตะคลองเก่าเกี่ยวกับความเข้มแข็งตามทัศนคติของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติที่กำหนดไว้ ประชาชนให้ความสนใจกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ความสามัคคีและความเสียสละพึงควรมี ผู้นำมีความยุติธรรมและมีคุณธรรมในการปกครองสมาชิกในชุมชน พร้อมทั้งสมาชิกในหมู่บ้านต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดูแลเอาใจใส่กัน เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทำให้การบริหารจัดการสิ่งต่างๆ ได้ง่ายขึ้น
- 2) **ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น** พบว่า จากทัศนคติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตะคลองเก่า ในเรื่องเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนตนเองนั้น ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน คือ การร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่างๆ การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป อภิปรายผล

ผลจากการประเมินสรุปได้ดังนี้

บทสรุป

จากการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของหมู่บ้านตะคลองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้รับการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์ ศึกษาศักยภาพของหมู่บ้านตะคลองเก่า ที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ศึกษาถึงกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ศึกษาแนวโน้มของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีดำเนินการเริ่มด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ โดยใช้วิธีการสังเกตในเรื่องของสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านตะคลองเก่า และใช้วิธีการสัมภาษณ์ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ความเห็นเกี่ยวกับระบบบัญชี โดยการเก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตะคลองเก่า ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา แต่จากประชากรมีจำนวนมากจึงทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อหาตัวแทนที่มีคุณภาพเพื่อเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวนทั้งหมด 1,009 คน โดยวิธีการเปิดตารางของ Morgan จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 278 คน จากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมือสองจาก กชช 2 ค. , สถานีอนามัย , จปฐ. และจากบทความต่างๆ จากหน้าหนังสือพิมพ์ รวมทั้งวารสารที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาหัวข้อเกี่ยวกับบริบทของหมู่บ้านตะคลองเก่า หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาเก็บรวบรวม โดยยึดเอาวัตถุประสงค์เป็นปัจจัยหลัก นำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบหมวดหมู่ แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์เป็น การแจกแจงความถี่ และ ค่าร้อยละ กับ ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยใช้หลักตรรก เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายประเด็นที่ต้องการ ด้วยการจำแนกประเภทของสิ่งที่เกี่ยวข้องตามเกณฑ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบของการศึกษาเชิงระบบ โดยใช้แนวคิดการประเมินซิปปโมเดลของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งเป็นการศึกษาทั้งระบบโดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ สภาวะแวดล้อม, ปัจจัยนำเข้า, กระบวนการ และ ผลผลิตที่เกิดขึ้น โดยผลที่ปรากฏจากการประเมินจะเห็นว่าศักยภาพทั้งของคณะกรรมการในการบริหารจัดการกองทุนและของตัวผู้กู้

เอง ที่ส่งผลให้แนวโน้มของโครงการกองทุนหมู่บ้านของหมู่บ้านตะคลองเก่า สามารถอยู่รอดและพึ่งพาตนเองได้ และจากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการจัดการกองทุน คือ สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีและรักใคร่กลมเกลียวซึ่งกันและกัน มีความเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ในส่วนของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า พบว่า ประธานและคณะกรรมการให้ความสำคัญกับความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีที่สมาชิกมีต่อกองทุนหมู่บ้าน โดยมีการประชาสัมพันธ์และจัดเวทีชาวบ้านเพื่อเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมที่จะต้องให้สมาชิกมีส่วนร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็น การร่างกฎระเบียบของกองทุน การเปิดรับสมาชิก เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อีกทั้งยังมีการสร้างเครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นหรือช่วยเหลือกันเมื่อประสบปัญหา อีกทั้งมีการเรียนรู้ร่วมกันให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้ส่งเสริมให้กองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่ามีแนวโน้มว่าจะบริหารจัดการจัดการกองทุนให้ประสบความสำเร็จ

อภิปรายผล

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า มีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในชุมชนได้รู้ได้เข้าใจและมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งการเลือกสรรประธานและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ร่างกฎระเบียบกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่าโดยพิจารณาพร้อมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อเป็นแนวทางและกรอบในการปฏิบัติร่วมกัน ในรูปแบบของการจัดเวทีหมู่บ้าน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุน มีการเปิดรับสมัครสมาชิกกองทุน การคัดเลือกผู้กู้ การระดมเงินออม การยื่นเสนอโครงการขอผู้เงิน การพิจารณาอนุมัติวงเงินขอู้ การทำบัญชี ตลอดจนการรับชำระหนี้ ซึ่งเป็นไปตามระเบียบที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยดี ผลที่ได้คือ กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพ เนื่องจากชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยดูได้จาก มีความรักความสามัคคี จงรักภักดีชุมชน ทุกคนใฝ่เรียนรู้มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความคิดพลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองในทุกด้าน สมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมทั้งยังเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันจากการจัดเวทีประชาคมในระดับตำบล ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่ต้องการ เพิ่มขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน

ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

1. เกิดเครือข่ายเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมกองทุนในแง่มุมต่างๆ
2. สมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุน
3. ประสบการณ์ที่ล้มเหลวจากการดำเนินการประกอบอาชีพที่ผ่านมา นำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นมาอีก โดยหาแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม
4. มีการพิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และชัดเจน
5. คณะกรรมการมีการพิจารณาคัดเลือกผู้กู้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด
6. สมาชิกปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่า
7. สมาชิกกองทุนยอมรับมติในการพิจารณาร่วมกัน
8. มีการระดมเงินทุน เป็นเงินสงเคราะห์ที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านตะคลองเก่าทุกคนต้องฝากออมเก็บไว้
9. ผู้กู้เขียนเสนอโครงการที่สามารถดำเนินได้จริง และเห็นผลแน่นอน
10. สามารถตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการได้
11. ค้นพบเทคนิควิธีการใหม่ๆ ที่เพิ่มผลผลิตให้กับผู้กู้
12. ผู้กู้ มีประสบการณ์ ความรู้และความสามารถ ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการประกอบอาชีพที่ดำเนินการอยู่ โดยก่อให้เกิดประสบความสำเร็จได้

ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

1. ผู้กู้บางรายชำระเงินคืนล่าช้า ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการกองทุน ทำให้ขาดเงินที่นำไปปล่อยกู้ให้กับสมาชิกคราวต่อไป
2. กรรมการกองทุนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการทำบัญชีไม่ดีพอ ดูได้จากบัญชีที่ทำอยู่เป็นการลงบัญชีรายรับรายจ่ายทั่วไป

การเกิดองค์เครือข่ายการเรียนรู้

จากการเข้าร่วมการจัดเวทีชาวบ้านของหมู่บ้านตะคลองเก่า ผู้วิจัยได้เข้าร่วมการจัดเครือข่ายองค์กรย่อยภายในหมู่บ้านตะคลองเก่ากับสมาชิกในชุมชน ซึ่งได้แก่ กลุ่มสมาชิกอาชีพผู้ประกอบอาชีพปลูกผัก, เลี้ยงสัตว์, ค้าขาย และ ช่างซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริม

ประสิทธิภาพและความแข็งแกร่ง ในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กร ภายนอกชุมชน (การทำเวทีประชาคมระดับตำบลสำหรับผู้ประกอบอาชีพต่างๆ)

ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า

จากการเก็บแบบสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านตะคลองเก่าเกี่ยวกับความเข้มแข็งตามทัศนคติของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติที่กำหนดไว้ ประชาชนให้ความสนใจกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ความสามัคคีและความเสียสละพึงควรมี ผู้นำมีความยุติธรรมและมีคุณธรรมในการปกครองสมาชิกในชุมชน พร้อมทั้งสมาชิกในหมู่บ้าน ต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดูแลเอาใจใส่กัน เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทำให้การบริหารการจัดการสิ่งต่างๆ ได้ง่ายขึ้น

2. ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

จากทัศนคติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตะคลองเก่า ในเรื่องเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนตนเองนั้น ประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน คือ การร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่างๆ การรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้

ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

จากการที่ผู้กู้เงินที่นำไปดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้เกิดผลโดยตรงกับผู้กู้เอง ด้วยการมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงในส่วนของชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ไม่มีหนี้สิน หรือหนี้สินที่เคยมีก็ได้รับการปลดหนี้แล้ว ส่งผลกระทบท่างอ้อมให้สภาพเศรษฐกิจดีขึ้นเกิดการหมุนเวียนและกระจายรายได้ไปในชุมชน ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไปในอนาคต ทั้งยังมีทุนในการให้ลูกหลานได้เรียนหนังสือ พร้อมทั้งยังมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ
 - 1.1 ควรมีการจัดทำทะเบียนประวัติของผู้กู้พร้อมข้อมูลส่วนตัว เพื่อง่ายต่อการนำไปใช้
2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน
 - 2.1 ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้กับกรรมการกองทุนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการทำระบบบัญชี
3. ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน
 - 3.1 ควรมีการส่งเสริมด้านการตลาดให้กว้างขึ้น นอกเหนือจากการที่พ่อค้าคนกลางมารับซื้อผลผลิตถึงที่ เพราะจะเป็นการขายผูกขาดเกินไป
4. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม
 - 4.1 ควรมีการขยายเวลาในการประเมินโครงการนี้เพิ่มขึ้น เพื่อจะได้ทำการเก็บข้อมูลในเชิงลึกกับผู้กู้เป็นกรณีๆ ซึ่งจะทำได้ข้อมูลที่ละเอียด

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.(2545).ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.(2545).ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักงานมาตรฐานการศึกษา.(2545).ชุดวิชาการนิพนธ์.
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- นงลักษณ์ เดชระพีพงษ์. จุดเด่นจุดด้อยของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.
วารสารการศึกษานอกโรงเรียน.(2545,มกราคม) : 32-33.
- ภาวิณีชัย เจริญยิ่ง.(4 มกราคม 2545).กองทุนหมู่บ้านกับการเพิ่มประสิทธิภาพ.
หนังสือพิมพ์มติชน.หน้า18-22.
- มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีสุรนารี,ศูนย์บรรณสารและคู่มือการศึกษา.(2545).
คู่มือการจัดเก็บ บร.1-บร.12.(อัดสำเนา).
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน,ระเบียบกองทุนหมู่บ้านตะกวดองแก้ว หมู่ที่ 2 ตำบลปรุใหญ่
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.(2545).
- สุจินต์ สิมารักษ์ และ สุเกศินี สุภธีระ.(2530).คู่มือการประเมินสภาวะชนบทอย่างเร่งด่วน.
กรุงเทพฯ : มปท.
- สมหวัง นิธิยานูวัฒน์.(2545).รวมบทความทางการประเมินโครงการ.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี,สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.
(2544).ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.กรุงเทพฯ : มปท.